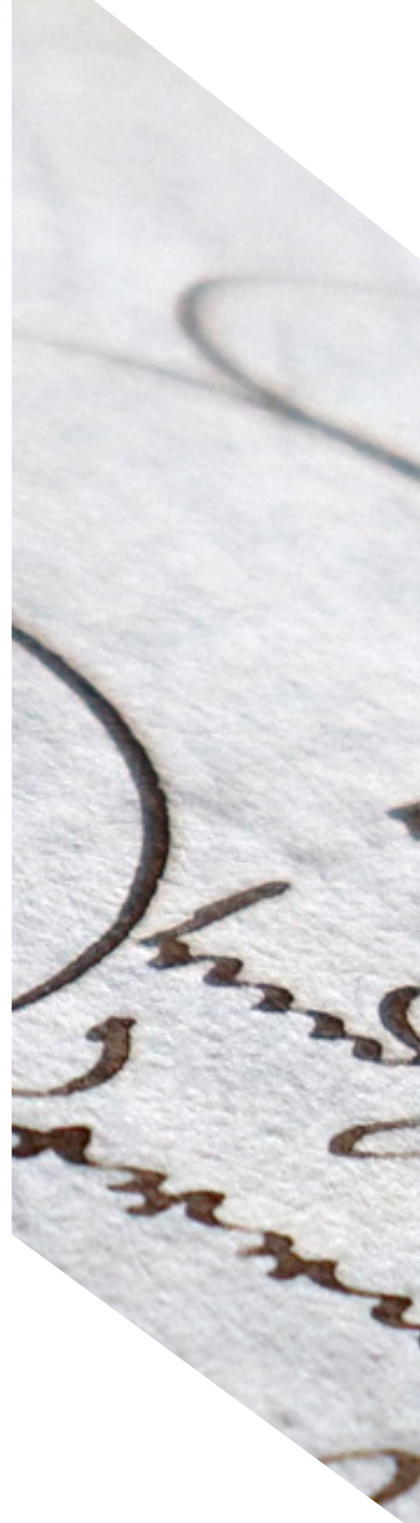

VÝROČNÍ ZPRÁVA

Knihovny
Akademie
věd ČR

20
24

KNIHOVNA AV ČR, v. v. i.

IČO: 67985971

DIČ: CZ67985971

Sídlo: Národní 3, 110 00 Praha 1

VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI A HOSPODAŘENÍ ZA ROK 2024

Radou pracoviště projednána dne: 7. 4. 2025

Dozorčí radou schválena dne: 15. 4. 2025

Handwritten text in cursive script, likely a signature or name, written on aged paper. The text is partially obscured by a diagonal cut.

OBSAH

I. Orgány veřejné výzkumné instituce a jejich činnost ...5

Složení orgánů pracoviště
Informace o činnosti orgánů
Organizační struktura KNAV

II. Výzkum, vývoj a transfer znalostí ...13

Výzkum knižní kultury
Vývoj informačních systémů
Projekty řešené v roce 2024
Vybrané vědecké výsledky
Odborné akce
Přednášky na odborných akcích

III. Další odborná činnost ...21

Digitální knihovna
Česká digitální knihovna
Digitalizační centrum
Long Term Preservation (LTP)
Digital Humanities
Spolupráce s vysokými školami
Recenzní posudky

IV. Informační zdroje ...25

Knihovní fond KNAV
Informační podpora AV ČR

V. Služby ...29

Služby pro uživatele a veřejnost
Služby pro pracoviště AV ČR a další instituce

VI. Vzdělávací a vědeckopopularizační aktivity ...33

Vzdělávací aktivity
Mediální a vědeckopopularizační aktivity

VII. Ediční činnost ...37

Vydávání periodik

VIII. Členství v odborných organizacích ...39

Členství a spolupráce

IX. Ekonomické ukazatele ...41

Rozpočet
Hodnocení nákladů
Hodnocení výnosů
Investice
Informace o opatřeních k odstranění nedostatků v hospodaření

X. Předpokládaný vývoj činnosti pracoviště ...45

XI. Další informace ...49

Změny zřizovací listiny
Hodnocení další a jiné činnosti
Aktivity v oblasti životního prostředí
Aktivity v oblasti pracovněprávních vztahů
O svobodném přístupu k informacím

XII. Základní statistické údaje za rok 2024 ...51

XIII. Rok 2024 ve fotografiích ...57

XIV. Účetní závěrka a zpráva nezávislého auditora ...64

I.
ORGÁNY
VEŘEJNÉ VÝZKUMNÉ INSTITUCE
A JEJICH ČINNOST

Složení orgánů pracoviště

Vedení Knihovny AV ČR

Ředitelka: Ing. Magdaléna Vecková

Zástupce ředitelky pro výzkum, vývoj a technologie: Ing. Martin Lhoták

Zástupkyně ředitelky pro knihovnické procesy: Mgr. Zdeňka Chmelařová

Rada Knihovny AV ČR

Shromáždění výzkumných a vysokoškolských pracovníků KNAV zvolilo dne 6. prosince 2021 členy rady instituce (dále jen Rada KNAV) na pětileté funkční období od 1. ledna 2022 do 31. prosince 2026.

Předseda: Ing. Martin Lhoták (Knihovna AV ČR, v. v. i.)

Místopředsedkyně: Ing. Magdaléna Vecková (Knihovna AV ČR, v. v. i.)

Členové: PhDr. Vojtěch Balík (Filosofický ústav AV ČR, v. v. i.)

Mgr. Tomáš Foltýn (Národní knihovna ČR)

Mgr. Zdeňka Chmelařová (Knihovna AV ČR, v. v. i.)

Mgr. Jan Mařík, Ph.D. (Archeologický ústav AV ČR Praha, v. v. i.)

PhDr. Lenka Veselá, Ph.D. (Knihovna AV ČR, v. v. i.)

Tajemnice: Mgr. Iva Burešová

Dozorčí rada Knihovny AV ČR

Akademická rada AV ČR na svém 9. zasedání dne 8. února 2022 a na svém 10. zasedání dne 8. března 2022 jmenovala nové složení dozorčí rady (dále jen Dozorčí rada KNAV) na pětileté funkční období od 1. května 2022 do 30. dubna 2027.

Předsedkyně: PhDr. Markéta Pravdová, Ph.D., MBA (členka AR AV ČR, Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i.)

Místopředsedkyně: Ing. Jana Doleželová (Knihovna AV ČR, v. v. i.)

Členové: PhDr. Marie Bahenská, Ph.D. (Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v. v. i.)

Ing. Eva Dibuszová, Ph.D. (Vysoká škola chemicko-technologická)

RNDr. Jiří Rákosník, CSc. (Matematický ústav AV ČR, v. v. i.)

PhDr. Vít Richter (Národní knihovna ČR)

PhDr. Martin Steiner (Filosofický ústav AV ČR, v. v. i.)

Tajemnice: Mgr. Tereza Melichová

Informace o činnosti orgánů

Ředitelka KNAV

Činnost ředitelky se v roce 2024 řídila zákonem č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, ve znění pozdějších předpisů, zřizovací listinou Knihovny AV ČR, v. v. i., a Stanovami AV ČR. Hlavním úkolem bylo zajištění podmínek pro uskutečňování vědeckého výzkumu v oblasti vědeckých informací a knihovnědy, zajišťování informační infrastruktury pro výzkum a poskytování knihovnických, informačních a reprografických služeb pracovištím AV ČR a ostatním uživatelům ve sféře vědy a výzkumu.

Dále probíhala příprava vnitřních předpisů, rozpočtu a všech dokumentů nutných pro chod knihovny a jejich předložení Radě KNAV a Dozorčí radě KNAV k projednání a schválení. Ředitelka řídí instituci zejména prostřednictvím svých zástupců a vedoucích odborů, kteří jsou zodpovědní za činnost začleněných oddělení. To přispívá k lepší komunikaci a spolupráci mezi jednotlivými odděleními a je tak zajištěna větší efektivita práce v rámci odborů.

Rada KNAV

V roce 2024 se uskutečnila tři zasedání, všechna prezenčně v budově AV ČR na Národní 3, Praha 1. Dále proběhlo jedno hlasování per rollam. Zápisy ze všech zasedání a hlasování jsou uloženy u tajemnice Rady KNAV a v sekretariátu ředitelky KNAV.

Zasedání Rady KNAV 1/2024 se konalo 8. dubna 2024. Rada KNAV:

- schválila program aktuálního zasedání a zápis z jednání minulého,
- projednala a schválila nové znění Volebního řádu KNAV,
- projednala s drobnými připomínkami novou podobu Organizačního řádu KNAV,
- projednala a vzala na vědomí informace o konečné podobě rozpočtu roku 2023 a rozdělení zisku roku 2023,
- projednala rozpočet Sociálního fondu 2024,
- projednala s drobnými připomínkami znění Výroční zprávy za rok 2023,
- vzala na vědomí informace o zapojení KNAV v projektech v roce 2024.

Zasedání 2/2024 se konalo 20. září 2024. Rada KNAV:

- schválila program aktuálního zasedání a zápis z jednání minulého,
- projednala a vzala na vědomí informace o čerpání rozpočtu k 7/2024 a jeho výhled do konce roku 2024,
- vzala na vědomí informace o zapojení KNAV v projektech v roce 2024,
- projednala a vzala na vědomí informace o podpoře Open Science v KNAV,
- projednala a vzala na vědomí informace o obměně klíčové IT infrastruktury v letech 2025–2026,
- vyhotoví samostatné usnesení k problematice obměny klíčové IT infrastruktury.

Hlasování per rollam 1/2024 se konalo ve dnech 18.–21. listopadu 2024. Rada KNAV přijala toto usnesení:

Rada KNAV považuje obměnu klíčové IT infrastruktury za velmi kritickou záležitost, která je nezbytná pro fungování klíčových centrálních informačních systémů pro ústavy AV ČR i pro další uživatele Knihovny AV ČR. Rada KNAV oceňuje snahu KNAV o vícezdrojové financování (OP JAK, vlastní rozpočet, zřizovatel) a tímto usnesením vyjadřuje podporu žádosti KNAV o mimořádnou dotaci zřizovatele z programu na financování nákladných přístrojů.

Zasedání 3/2024 se konalo 17. prosince 2024. Rada KNAV:

- schválila program aktuálního zasedání, zápis z jednání minulého a zápis z hlasování per rollam,
- projednala a vzala na vědomí informace o čerpání rozpočtu do konce roku 2024,
- projednala a vzala na vědomí informace o návrhu rozpočtu na rok 2025 a střednědobém výhledu na období 2026–2027,

- projednala plán na navýšení mezd zaměstnanců KNAV od 1. 1. 2025,
- vzala na vědomí informace o zapojení KNAV v projektech v roce 2025,
- vzala na vědomí informace o novém webu KNAV a nově zprovozněné službě registrace přes Bank ID.

Dozorčí rada KNAV

V průběhu roku 2024 se Dozorčí rada KNAV (dále jen DR) sešla dvakrát na řádném zasedání a třikrát projednala žádosti ředitelky KNAV formou per rollam.

Hlasování per rollam 01/2024 se konalo ve dnech 23. ledna – 1. února 2024. DR jednomyslně udělila předchozí souhlas k uzavření Smlouvy o nájmu prostor v depozitáři Jenštejn o velikosti 790,72 bm s Institutem umění – Divadelním ústavem.

Hlasování per rollam 02/2024 se konalo ve dnech 1.–15. března 2024. DR jednomyslně a bez připomínek schválila nový Jednací řád DR KNAV.

Zasedání 03/2024 se konalo 25. dubna 2024. DR na tomto zasedání:

- projednala a schválila s drobnými připomínkami Zprávu o činnosti DR KNAV v roce 2023,
- projednala a vzala na vědomí informace o konečné podobě rozpočtu roku 2023 a rozdělení zisku roku 2023,
- projednala a jednomyslně schválila Výroční zprávu o činnosti a hospodaření KNAV v roce 2023,
- projednala a jednomyslně schválila zprávu auditora,
- jednomyslně určila společnost ACONTIP, s.r.o., auditorem pro účetní období 2024,
- ohodnotila manažerské schopnosti ředitelky KNAV známkou 3, vynikající.

Hlasování per rollam 04/2023 se konalo ve dnech 25. září – 9. října 2024. DR jednomyslně udělila předchozí souhlas k uzavření Dodatku č. 4 ke Smlouvě o nájmu prostor v depozitáři Jenštejn s Městskou knihovnou v Praze.

Zasedání 05/2024 se konalo 17. prosince 2024. DR na tomto zasedání:

- vzala bez připomínek na vědomí předpokládané čerpání rozpočtu do konce roku 2024,
- projednala návrh rozpočtu na rok 2025 a střednědobý výhled na období 2026–2027,
- projednala navýšení mezd,
- projednala a udělila předchozí souhlas k uzavření Smlouvy o nájmu bytu s Danielem Koháčkem a Dodatku č. 6 ke Smlouvě o nájmu prostor v depozitáři s Ústavem pro studium totalitních režimů,
- vzala na vědomí informaci o probíhajících kontrolách na pracovišti KNAV,
- vzala na vědomí informace o uzavřených smlouvách za rok 2024,
- s uspokojením vzala na vědomí informace o novém webu a službě přihlašování do KNAV prostřednictvím Bank ID.

Organizační struktura KNAV

Sekce ředitelky (SŘ)

011 – Sekretariát

012 – PR, propagace a správa webu

014 – Sekce personalistiky a mezd

1 – Odbor informačních technologií a digitalizace (OITD)

vedoucí odboru

11 – Oddělení pro uživatelskou podporu informačních technologií (OPIT)

12 – Oddělení pro správu informačních technologií (OSIT)

13 – Digitalizační centrum (DC)

14 – Oddělení pro digitální knihovnu (ODK)

2 – Odbor provozu a ekonomiky (OPE)

vedoucí odboru

21 – Ekonomické oddělení (EO)

22 – Reprografické a knihařské centrum (RKC)

23 – Oddělení provozu (OP)

3 – Odbor pro výzkum a vývoj (OVV)

vedoucí odboru

31 – Knihovědné oddělení (KVO)

33 – Bibliometrie a scientometrie (BaS)

34 – Oddělení elektronických informačních zdrojů (OEIZ)

35 – Oddělení Open Science (OOS)

4 – Odbor služeb (OS)

vedoucí odboru

41 – Oddělení výpůjčních a referenčních služeb (OVRS)

42 – Oddělení meziknihovnických služeb (OMS)

43 – Oddělení pro správu studovny (OSS)

5 – Odbor pro doplňování a zpracování fondu (ODZF)

vedoucí odboru

50 – Oddělení správy knihovnických systémů (OSKS)

51 – Oddělení akvizice (OA)

52 – Oddělení zpracování knih a elektronických nosičů (OZKEN)

53 – Oddělení zpracování časopisů (OZČ)

54 – Revizní oddělení (RO)

Ředitelka KNAV má k dispozici dva zástupce:

Zástupce ředitelky pro výzkum, vývoj a technologie – zástupce pro odbory OITD a OVV.

Zástupce ředitelky pro knihovnické procesy – zástupce pro odbory OS a ODZF.

Post zástupce ředitelky pro provoz a ekonomiku, který má v gesci odbor OPE, není obsazen a jeho činnost je zajišťována přímo ředitelkou.

Knihovna AV ČR, v. v. i., nemá organizační složku v zahraničí.

První, druhé a třetí nařování.

tato jest vesleca téměř s kniž frálorof
a druhých Paralipomenon, a Ešdráston
řověch sebrána a shromážděna; front
otěch třech mladencůch a gegich pohát
tého něferých věc onich se píše počj
něferých gmen vrasnych; Dra

Kapitola I.

ššowo Melitonocy Ilaweni 25 y šiv
alowanj Geronyššowo, 37. Jo
ynowo.

Dě
šyáš
Gerusa
šwému
beráns
šne, m
p
Ebr

Planche Descriptive

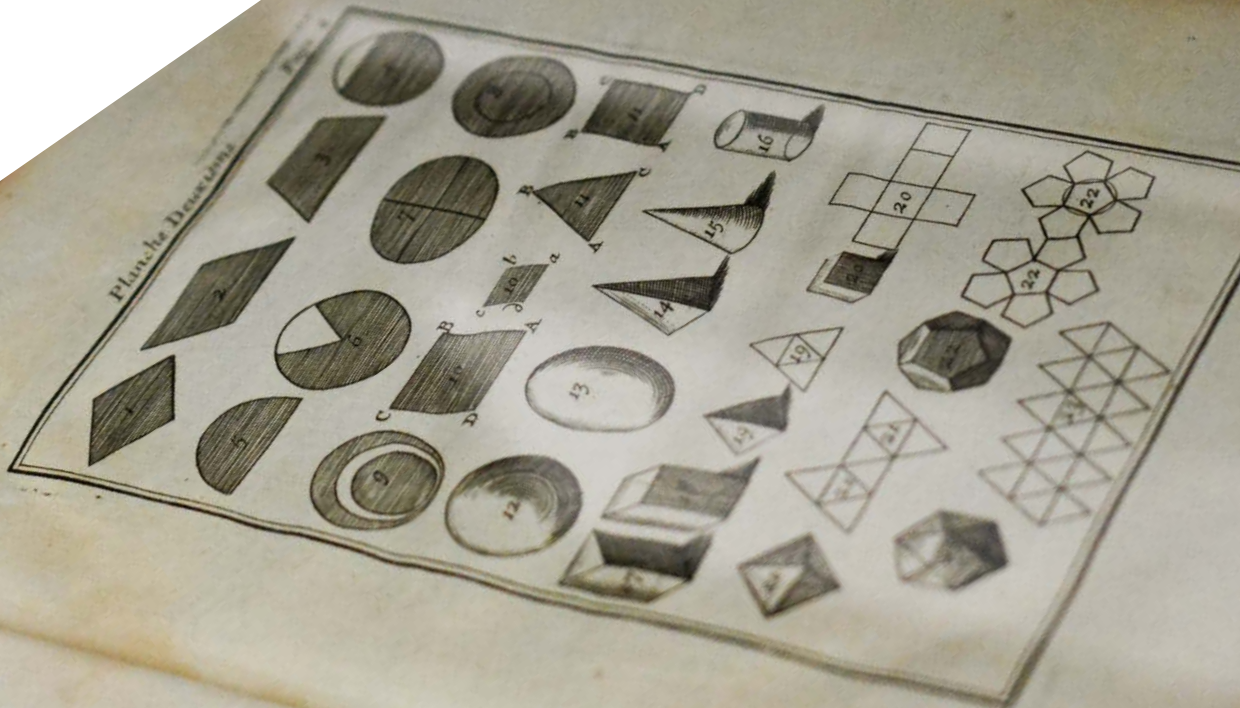
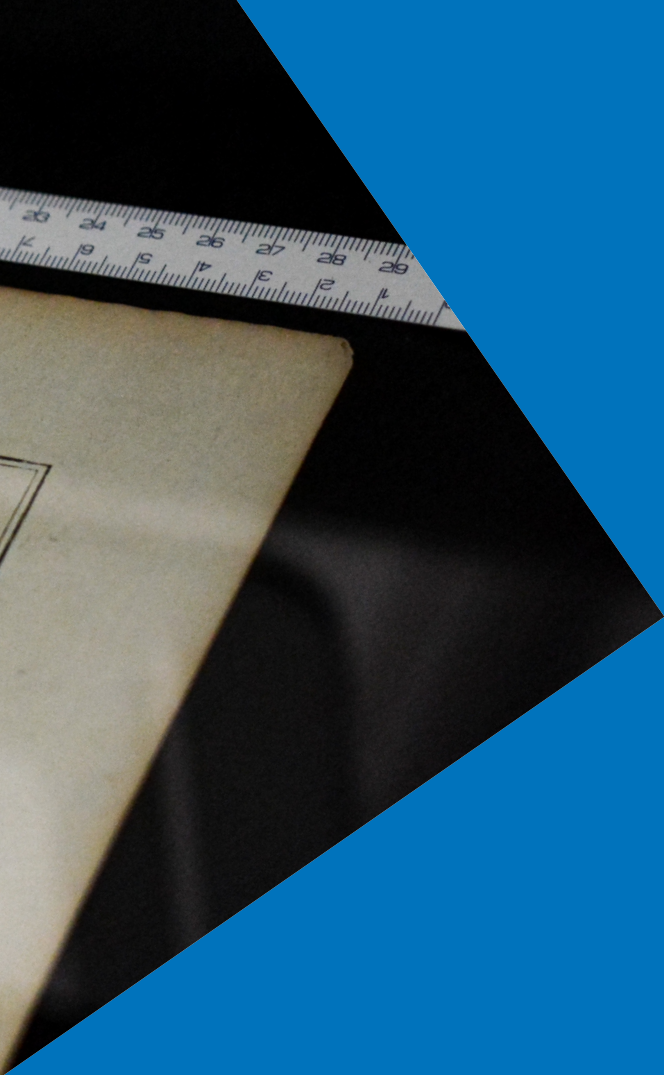

Fig. 1. Par
 Fig. 2. Par
 Fig. 3. Par
 Fig. 4. Par
 Fig. 5. Par
 Fig. 6. Par
 Fig. 7. Par
 Fig. 8. Par
 Fig. 9. Par
 Fig. 10. Par
 Fig. 11. Par
 Fig. 12. Par
 Fig. 13. Par
 Fig. 14. Par
 Fig. 15. Par
 Fig. 16. Par
 Fig. 17. Par
 Fig. 18. Par
 Fig. 19. Par
 Fig. 20. Par
 Fig. 21. Par
 Fig. 22. Par

II. VÝZKUM, VÝVOJ A TRANSFER ZNALOSTÍ

Výzkum knižní kultury

Základní výzkum v KNAV je orientován na starší českou knižní kulturu, zejména dějiny českého knihtisku a knihoven v raném novověku. Výsledky výzkumu jsou prezentovány v odborných monografiích a studiích, na odborných konferencích i formou popularizačních akcí. Vedle základního výzkumu zajišťuje KNAV také vývoj oborové infrastruktury Bibliografie cizojazyčných bohemikálních tisků do roku 1800 (BCBT), která eviduje a zpřístupňuje cizojazyčnou tiskařskou produkci v latinkovém písmu vydanou v českých zemích v 15.–18. století a data k bohemikální produkci zahraničních tiskáren ve stejné době. BCBT spolu s databází Knihopis, která eviduje data k tiskařské produkci v českém jazyce, tvoří národní retrospektivní bibliografii starých tisků (ČNRB).

Bibliografie cizojazyčných bohemikálních tisků do roku 1800 (BCBT)

V roce 2024 byla dokončena revize záznamů obsahových bohemik 18. století a zároveň bylo zahájeno zpracování bibliografických dat obsahových bohemik 16. a 17. století. Kontinuálně probíhalo také ověřování desiderat 17. a 18. století (nedochovaná vydání evidovaná pouze v literatuře nebo pramenech). V průběhu roku bylo pořízeno a zpracováno 60 digitálních kopií unikátně dochovaných bohemik z českých knihoven, které byly propojeny s bibliografickými záznamy v databázi. V roce 2024 došlo také k prvnímu importu kompletních dat z BCBT do Centrálního portálu knihoven Knihovny.cz.

Databáze BCBT je zapojena do širší odborné infrastruktury: je jednou z páteřních databází oborové platformy Knihověda.cz, dále je součástí infrastrukturního projektu LINDAT/CLARIAH-CZ a částečně z ní vychází také databáze e-ilustrace (viz níže). KNAV zajišťuje zejména funkčnost webového portálu Knihověda.cz, který obsahuje sdružené databáze české národní retrospektivní bibliografie (ČNRB), internetovou Encyklopedii knihy a výzkumný nástroj Mapa tiskařské produkce Čech a Moravy. KNAV na tomto portálu rovněž zajišťuje zveřejňování aktualit o dění v oboru. V roce 2024 zde bylo publikováno celkem 95 příspěvků.

V roce 2024 se podařilo realizovat komplexní experty dat z ČNRB do mezinárodních databází Incunabula Short Title Catalogue (ISTC, CERL) a Universal Short Title Catalogue (USTC, University of St Andrews) a byla zahájena vstupní jednání o možnostech zapojení celého portálu do infrastruktury LINDAT/CLARIAH-CZ. Dle statistických údajů si tento webový portál získal rozsáhlou komunitu uživatelů, která jej pravidelně sleduje. Nejsledovanější částí portálu je Encyklopedie knihy, která má podle měření služby Google Analytics průměrně kolem 5,4 tis. uživatelů měsíčně.

Zástupci KNAV jsou členy mezinárodní pracovní skupiny Working group for retrospective national bibliographies při CERL (Consortium of European Research Libraries), jejíž náplní je koordinace činnosti v oblasti národních retrospektivních bibliografií a která připravuje druhou mezinárodní oborovou konferenci v roce 2025. Přidanou hodnotou těchto aktivit je zvýšení povědomí o BCBT a české národní retrospektivní bibliografii v zahraničí a jejich užší propojení s mezinárodními bibliografickými projekty.

KNAV nadále pokračuje ve vytváření oborové databáze Knihovědná bibliografie, která eviduje moderní literaturu k dějinám knižní kultury v českých zemích. V roce 2024 bylo do databáze vloženo 244 nových záznamů, zjištěných novou i retrospektivní excerpcí odborné literatury. Databáze, která v současné době obsahuje celkem 6 466 záznamů, je zapojena do vyhledávacího rozhraní portálu Knihověda.cz a také do portálu Knihovny.cz.

Dějiny knižní ilustrace

Projekt Česká knižní ilustrace v raném novověku e-ilustrace.cz, podpořený Technologickou agenturou ČR, prošel v roce 2024 úspěšně evaluací a jeho hlavní výstup, odborná specializovaná databáze ilustračního materiálu v bohemikálních tiscích do poloviny 16. století, byl spuštěn v ostrém provozu (Google Analytics zaznamenaly cca 1 100 přístupů za rok 2024).

Během roku 2024 se řešitelský tým zaměřil na propagaci dosažených výsledků. Prezentoval je například na konferenci Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě a publikoval zprávy o projektu v časopisech *Knihy a dějiny* a *Informace KNAV*. Zároveň popularizoval databázi e-ilustrace prostřednictvím akcí pořádaných AV ČR a KNAV (Veletrh vědy a Knihovna snů). Nadále byla rozvíjena spolupráce s kolegy ze zahraničí (ve spolupráci s Filozofickým ústavem se uskutečnil workshop G. Bergela z University of Oxford a KNAV se také zapojila do příprav vznikajícího konsorcia ICONCLASS). Zároveň probíhala revize dat a přípravy plánu činností a rozvoje databáze v následujícím období (zejména umožnění automatického sdílení dat třetím stranám).

Dějiny knihtisku a knihoven

Výzkum Švédské knižní kořisti z českých zemí (1642–1648), realizovaný s podporou Grantové agentury ČR, vstoupil v roce 2024 do závěrečné fáze. Jeho součástí je rozsáhlý průzkum dochovaných knih a dalších pramenů ve švédských i českých institucích. V roce 2024 pokračovalo mapování těchto knih v Královské knihovně ve Stockholmu, Městské knihovně ve Västerås, Kapitulní knihovně ve Strängnäs a v Univerzitní knihovně v Uppsale.

Databáze dochovaných knih, dostupná na webovém portálu <https://www.knizni-korist.cz>, se rozrostla o několik stovek nových záznamů a aktuálně obsahuje 4 227 záznamů. Cílem projektu však není jen identifikace těchto knih, ale také vědecké vyhodnocení fenoménu české knižní kořisti z kulturně historického pohledu. Výsledky budou shrnuty v analytické monografii, která vyjde v roce 2025 v nakladatelství Scriptorium. V roce 2024 byla proto hlavní pozornost věnována přípravě závěrečných publikačních výstupů. Výsledky výzkumu byly také prezentovány formou popularizačních přednášek a začleněny do výuky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

V roce 2024 probíhala příprava vydání zahraniční monografie s názvem *Collectors and Readers: Manuscripts in Czech Libraries of the Rudolfine Period* (autoři Veselá L., Marek J.), která je věnována otázce funkce rukopisů v českých zemích raného novověku. Kniha úspěšně prošla recenzním řízením v nakladatelství Brepols, kde bude v následujícím roce vydána v ediční řadě *Bibliologia*. Pokračoval také výzkum tiskařské produkce a vydavatelské strategie dvou významných tiskáren – hebrejské dílny, která působila ve druhé polovině 18. století v Brně a Mikulově, a tiskárny Jednoty bratrské, aktivní v Ivančicích v letech 1562–1578. Oba projekty, realizované v rámci doktorského studia, byly završeny odevzdáním disertačních prací, přičemž jedna z nich byla v roce 2024 úspěšně obhájena.

Pracovníci KNAV dále pokračovali v řešení projektu *Kořeny a plody evropské vědy v českých, moravských a slezských historických knihovních fondech*, financovaného programem na podporu aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity na léta 2023 až 2027 (NAKI III). KNAV se tohoto konsorciálního projektu účastní jako jeden z pěti řešitelů. Cílem projektu je průzkum knihoven vědců a učenců a obecněji zmapování zastoupení vědecké a odborné literatury v českých a moravských institucionálních knihovnách. V KNAV probíhá fyzický průzkum nejstaršího jádra knihovního fondu, knihovny Královské české společnosti nauk, jehož cílem je sledování dedikací a původní provenience. V roce 2024 proběhl rovněž průzkum archivních materiálů v Archivu AV ČR, zaměřený na různé způsoby akvizice odborné literatury, jímž jsou doplněny informace získané přímo v knižních exemplářích.

KNAV se nově zapojila do dvou projektů v rámci mezinárodních pracovních skupin COST. V prvním z nich (*Participation Through Prayer in the Medieval and Early Modern World*) se pracovníci budou věnovat výzkumu modlitebních knih, zatímco ve druhém (*Print Culture and Public Spheres in Central Europe 1500–1800*) KNAV participuje bibliografickými daty k výzkumu české tiskařské produkce. Mimo to je KNAV jedním z členů nově založeného konsorcia ICONCLASS Consortium.

Vývoj informačních systémů

Kramerius – softwarové řešení pro digitální knihovnu

Kramerius je open source softwarové řešení pro zpřístupnění digitálních dokumentů, zejména digitalizovaných monografií a periodik. Podporuje i další typy materiálů, jako jsou hudebniny, staré tisky, kroniky, mapy, zvukové a born-digital dokumenty. Aktuálně systém využívá více než 40 knihoven v ČR a další instalace jsou v provozu v zahraničí, např. ve Slovenské národní knihovně.

KNAV od roku 2009 koordinuje vývoj systému Kramerius, na kterém se podílí také Národní knihovna ČR, Moravská zemská knihovna a další významné knihovny. Do vývoje se mohou zapojit i další zájemci prostřednictvím mailing listu a GitHubu.

V roce 2024 se v rámci grantového podprogramu VISK₁ uskutečnil výzkum nových možností vylepšení uživatelského rozhraní prostřednictvím nástrojů umělé inteligence. Cílem projektu bylo otestovat a implementovat AI technologie jako Proof of Concept, na jehož základě bylo možné vyhodnotit efektivitu AI pro české digitální knihovny i její technickou a finanční náročnost. Projekt se zaměřil na tři oblasti. První z nich byla integrace AI nástrojů testovaných v projektu EODOPEN. Díky tomu si uživatelé mohou automaticky překládat digitalizované strany, sumarizovat obsah a nechat si text předčítat. Druhá část projektu zahrnovala experimenty s vylepšením modelů – zkoumalo se přetřénování modelů pro kvalitnější sumarizace, možnost volného dotazování nad celými články a výtisky a výběr hlasu při převodu textu na řeč. Třetí částí bylo testování sémantického vyhledávání, které se zkoušelo na dokumentech Moravské zemské knihovny a KNAV. Indexováno bylo 340 000 stran historických periodik (1893–1913) a 14 000 vědeckých článků z časopisů Vesmír a Živa.

Systém byl rozvíjen také v rámci projektu na podporu České digitální knihovny (ČDK), který řeší Moravská zemská knihovna a je realizován z Národního plánu obnovy. Probíhala zejména modernizace jádra systému, u kterého došlo ke sloučení jader Krameria 7 a ČDK a upgradu na Java 21. Technologickou aktualizací prošel také webový klient, který byl připraven na přechod na novou verzi Angularu. Další vylepšení zahrnovala nasazení nového citačního serveru, který podporuje aktualizovanou normu ISO 690 a umožní export citací v různých formátech, úpravy rozhraní OAI-PMH, používaného nejen pro propojení s Europeanou, aktualizaci API dokumentace ve Swaggeru a standardizaci procesu nasazování systému.

K dalšímu rozvoji systému přispějí také aktuální výzkumné a vývojové projekty podpořené z programu MK ČR NAKI, které využívají strojové učení a umělou inteligenci k efektivnějšímu zpřístupnění obsahu digitálních knihoven. Významným je v tomto ohledu projekt Orbis Pictus, jehož cílem je identifikace a popis netextových částí digitalizovaných publikací. Integrace výstupů tohoto pětiletého projektu započatého v roce 2023 umožní v rozšířené formě vyhledávat a využívat fotografie, obrázky, grafy a další netextové části dokumentů obsažené v digitálních knihovnách.

ProArc – produkční systém pro výrobu digitálních dokumentů

ProArc je open source systém pro tvorbu popisných, technických a administrativních metadat digitalizovaných i born-digital dokumentů. Vznikl v rámci projektu Česká digitální knihovna, financovaného z programu MK ČR NAKI a dokončeného v roce 2015. Od počátku jeho vývoj koordinuje KNAV, která nadále zajišťuje úpravy a rozvoj systému. ProArc aktuálně využívá 14 institucí.

Systém podporuje zpracování širokého spektra dokumentů včetně periodik, monografií, zvukových dokumentů (gramofonové desky, fonografické válečky), elektronických periodik a monografií, starých tisků a konvolutů. Vytvářená metadata odpovídají Standardům Národní digitální knihovny (NDK), což umožňuje jejich snadné publikování v digitálních knihovnách využívajících systém Kramerius a zároveň jejich archivaci v systému ARCLib nebo LTP systému Národní knihovny ČR.

V roce 2024 byly do ProArcu implementovány nové verze Standardů NDK pro monografie a periodika schválené na jaře 2023, systém tak zůstal plně kompatibilní s dotačním programem VISK₇. Zefektivněna byla také práce s born-digital dokumenty, zejména díky automatickému převodu PDF souborů do formátu

PDF/A a rozšíření exportu dat do mezinárodní databáze Crossref. Významnými úpravami prošlo také klientské rozhraní, které nyní nabízí lepší navigaci a pokročilé kontrolní mechanismy založené na zpětné vazbě od uživatelů.

K dalšímu rozvoji ProArcu přispívá i projekt Smart digilinka podpořený z dotačního programu MK ČR NAKI, který využívá strojové učení k automatické identifikaci struktury a částí digitalizovaných dokumentů. Tento pětiletý projekt by měl výrazně urychlit tvorbu metadat digitalizovaných dokumentů a obohatit jejich strukturu. Výstupy projektu budou postupně implementovány do produkčního provozu.

Projekty řešené v roce 2024

A. Projekty programu Ministerstva kultury ČR na podporu aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity na léta 2023 až 2030 (NAKI III)

Orbis Pictus – oživené knihy pro kulturní a kreativní odvětví (DH23Po3OVVo33, období řešení projektu: 2023–2027)

Smart digilinka – strojové učení pro digitalizaci tištěného dědictví (DH23Po3OVVo66, období řešení projektu: 2023–2027)

Network of Letters (NETLET) – korespondence intelektuálních elit v přelomových dobách českých dějin z digitální perspektivy (DH23Po3OVVo52, období řešení projektu: 2023–2027); KNAV je spolupříjemcem projektu.

Kořeny a plody evropské vědy v českých, moravských a slezských knihovních fondech (DH23Po3OVVo58, období řešení projektu: 2023–2027); KNAV je spolupříjemcem projektu.

B. Program Ministerstva kultury ČR Veřejné informační služby knihoven (VISK)

VISK 1 – Rozvoj archivačního systému ARCLib v roce 2024

VISK 1 – Rozvoj produkčního systému ProARC v roce 2024

VISK 1 – Proof of Concept: využití umělé inteligence v systému Kramerius

VISK 4 – Restaurování starých tisků z fondů KNAV a výroba ochranných obalů II.

VISK 5 – Retrokatalogizace historických disertačních prací ve fondu KNAV – pokračování II.

VISK 8/B – Centrální portál Knihovny.cz: etapa 2024

VISK 9 – Vytváření záznamů článků do databáze ANL

C. Program Grantové agentury ČR na podporu standardních grantových projektů základního výzkumu

Švédská knižní kořist z českých zemí (22-06083S, období řešení projektu: 2022–2024)

D. Podpora velkých infrastruktur Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR

Digitální výzkumná infrastruktura pro jazykové technologie, umění a humanitní vědy (LINDAT/CLARIAH-CZ)

E. Operační program Jan Amos Komenský Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR

LINDAT/CLARIAH-CZ – Přístrojové vybavení (CZ.02.01.01/00/23_015/0008176, období řešení projektu: 2024–2026)

Národní repozitářová platforma pro výzkumná data (CZ.02.01.01/00/23_014/0008787, období řešení projektu: 2024–2028)

F. Finanční mechanismy EHP/ NORSKA 2014–2021

Nahráno – Otevřeno: Digitalizace, zpřístupnění a edukativní využití uměleckých sbírek v paměťových institucích (období řešení projektu: 2021–2024)

G. Creative Europe

EODOPEN – eBooks-On-Demand-Network Opening Publications for European Netizens

H. Mezinárodní program Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR COST

CA23143 – Participation Through Prayer in the Medieval and Early Modern World (období realizace 2024–2028)

CA23137 – Print Culture and Public Spheres in Central Europe 1500–1800 (období realizace 2024–2028)

Vybrané vědecké výsledky

Hernandez, A., Kudela, P., Lhoták, M., Urbánek, V., Lelková, I., Iwashita, D., Martinovská, S., Jůnová Macková, A., Jindříšková, J., Pavlíček, T., Kořínková, Š., Müllerová, E. *NETLET Edition Converter* [software]. Knihovna AV ČR, v. v. i., Filosofický ústav AV ČR, v. v. i., Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v. v. i., Památník národního písemnictví, 2024. Dostupné z: <https://github.com/LIBCAS/NETLET-Edition-Converter>.

Jiroušek, V., Lehečka, B., Kišš, M., Kersch, F., Hrzinová, J., Žabička, P., Dvořáková, M., Smolka, L., Pavčík, F., Hradiš, M., Škvrňák, J., Jebavý, F., Bežová, M., Bednařík, P., Lhoták, M., Fremrová, K. *Metodika zpracování obrazových dokumentů*. Knihovna AV ČR, v. v. i., 2024. Certifikovaná metodika DH23Po3OVVo33. Dostupné z: <https://hdl.handle.net/11104/0360466>.

Kersch, F., Jiroušek, V., Lehečka, D., Kišš, M., Hrzinová, J., Žabička, P., Dvořáková, M., Pavčík, F., Hradiš, M., Jebavý, F., Bežová, M., Lhoták, M., Fremrová, K. *Orbis Pictus: Zpřístupnění netextových dat z digitálních knihoven*. IT lib. 2024, 2024(2), 22-31. ISSN 1335-793X. E-ISSN 1336-0779. Dostupné z: <https://doi.org/10.52036/1335793X.2024.2.22-31>.

Krýdová, J., Kohút, J., Žabička, P., Hradiš, M., Lhoták, M., Kukač, P. *Smart digilinka – strojové učení pro digitalizaci tištěného dědictví*. IT lib. 2024, 2024(2). ISSN 1335-793X. E-ISSN 1336-0779. Dostupné z: <https://doi.org/10.52036/1335793X.2024.2.32-36>.

Šícha, V. *Projekt e-ilustrace – česká knižní ilustrace v raném novověku*. *Knihy a dějiny*. 2024, 31(1-2), 112-116. ISSN 1210-8510. E-ISSN 2571-2322. Dostupné z: <https://asjournals.lib.cas.cz/knihyadejiny/article/uuid:62a55e47-23df-4c9f-8973-b74c72c5d2aa>.

Žabička, P., Lhoták, M., Kersch, F. *Kramerius pro všechny. Využití AI, zpřístupnění pro zdravotně znevýhodněné* [přednáška]. Praha, Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě 2024 /25./, 27. 11. 2024 – 28. 11. 2024. Dostupné z: https://www.skipcr.cz/sites/default/files/documents/2024-12/11_Zabicka_2024.pdf.

Odborné akce

Sladká, V., Urbánek, V. *Giles Bergel: Reading images digitally: A practical introduction to Visual AI for cultural heritage*. Filosofický ústav AV ČR, Jilská 1, Praha, Knihovna AV ČR, v. v. i., 11. 11. 2024 – 11. 11. 2024. Workshop.
Dostupné z: <https://www.flu.cas.cz/cz/akce-filosofickeho-ustavu-av-cr/21-konference-a-workshopy/4775-giles-bergel-reading-images-digitally-a-practical-introduction-to-visual-ai-for-cultural-heritage>.

Přednášky na odborných akcích

Bártková, P. *Členství KNAV (AV ČR) v NC ORCID* [přednáška]. Praha, Seminář ASEP, 30. 1. 2024.
Dostupné z: https://asep-portal.lib.cas.cz/seminare/_2024/seminar_2024_bartkova.pdf.

Bártková, P. *Členství AV ČR v Národním centru ORCID* [přednáška]. Praha, Seminář pro knihovny a SVI ústavů AV ČR, 9. 5. 2024. Dostupné z: https://www.lib.cas.cz/wp-content/uploads/6_ORCID_Bartkova.pdf.

Blažková, E. *FAIR Wizard – možnosti uživatelských úprav*. Praha, Podpora Open Science v Knihovně AV ČR, 14. 6. 2024.

Fejfar, J. *Podpora Open Science* [přednáška]. Praha, Seminář pro knihovny a SVI ústavů AV ČR, 9. 5. 2024.
Dostupné z: https://www.lib.cas.cz/wp-content/uploads/4_Jindra-Fejfar_Sluzby_OS_KNAV_09_05-2.pdf.

Fejfar, J. *Podpora Open Science v Knihovně AV ČR*. Praha, Podpora Open Science v Knihovně AV ČR, 14. 6. 2024.
Dostupné z: <https://www.lib.cas.cz/podpora-open-science-v-knihovne-av-cr/>.

Fejfar, J., Burešová, I. *Transformační smlouvy: Co to je a jak s nimi naložit*. Praha, Podpora Open Science v Knihovně AV ČR, 14. 6. 2024.

Fejfar, J. *Open Science a související podpora pracovištím AV ČR* [zvaná přednáška]. Praha, 7. zasedání Rady pro podporu účasti AV ČR na evropské integraci výzkumu a vývoje, 16. 9. 2024.

Jelínková, A. *Knihovědné oddělení KNAV v roce 2024* [prezentace]. Olomouc, Bibliotheca Antiqua, 7. 11. 2024 – 8. 11. 2024.

Kersch, F., Lhoták, M., Žabička, P., Jebavý, F. *Bridging the semantic gap. Innovations in AI-driven access to Czech digital libraries* [přednáška]. Limassol, LIBER Annual Conference /53./, 3. 7. 2024 – 5. 7. 2024.
Dostupné z: <https://doi.org/10.5281/zenodo.12705414>.

Lhoták, M., Kersch, F., Žabička, P. *Orbis Pictus – book revival for cultural and creative sectors* [přednáška]. Göteborg, Open repositories /19./, 3. 6. 2024 – 6. 6. 2024. Dostupné z: <https://doi.org/10.5281/zenodo.12548374>.

Pospíchalová, E. *FAIR Wizard nástroj pro tvorbu DMP*. Praha, Podpora Open Science v Knihovně AV ČR, 14. 6. 2024. Dostupné z: https://www.lib.cas.cz/wp-content/uploads/Pospichalova_FAIR_Wizard-akt_1406-1.pdf.

Sladká, V. *e-ilustrace: A digital gateway to early printed images* [prezentace]. Praha, Giles Bergel: Reading images digitally: A practical introduction to Visual AI for cultural heritage, 11. 11. 2024.

Sladká, V., Šícha, V. *Knížní ilustrace v digitálním světě. Databáze „e-ilustrace“ a digitální nástroje pro identifikaci, popis a výzkum vizuálního média* [prezentace]. Národní archiv, Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě 2024 (25. ročník), 27. 11. 2024 – 28. 11. 2024. Dostupné z: https://www.skipcr.cz/sites/default/files/documents/2024-12/31_Sicha_2024.pdf.

Sýkora, R. *Institucionální repozitář AV ČR ASEP*. Praha, Podpora Open Science v Knihovně AV ČR, 14. 6. 2024.
Dostupné z: <https://www.lib.cas.cz/podpora-open-science-v-knihovne-av-cr/>.

Veselá, L. *Swedish war booty of books from the Czech lands. mapping the books, presenting the data and research questions* [zvaná přednáška]. on-line, Early Modern Catholicism and the Printed Book (webinar), 5. 3. 2024.

III. DALŠÍ ODBORNÁ ČINNOST

Digitální knihovna

Digitální knihovna AV ČR (DKAV) je provozována v systému Kramerius na adrese <https://kramerius.lib.cas.cz/>. Jejím dlouhodobým cílem je zpřístupnění veškeré publikační produkce pracovišť AV ČR a jejich předchůdců. Obsahuje především digitalizovaná periodika a monografie z produkce ústavů Akademie věd ČR, ale také stále se rozšiřující sbírku soudobých článků a elektronických knih, které byly vytvořeny přímo v digitální podobě (tzv. born-digital dokumenty). Tyto dokumenty jsou do digitální knihovny získávány přímo od redakcí a vydavatelů v rámci AV ČR. Významnou součástí DKAV jsou i historické dokumenty sahající až do 16. století, které vybírá a zpracovává Knihovědné oddělení KNAV.

V roce 2024 bylo do DKAV přidáno 416 001 nových stran digitalizovaných dokumentů. Včetně born-digital dokumentů přibylo celkem 1 237 titulů. Na konci roku 2024 tak digitální knihovna obsahovala celkem 10 133 titulů a 5 417 069 stran. Čtenáři v roce 2024 navštívili 163 181 dokumentů. Kromě prohlížení a čtení slouží digitální knihovna i k výzkumu v oblasti digital humanities. V roce 2024 byla například využita pro trénování modelů umožňujících rozpoznávání netextových informací v dokumentech (projekt Orbis Pictus) a pro vývoj systému na automatickou tvorbu strukturálních metadat (projekt Smart Digilinka), jejichž vývoj koordinuje KNAV. Po započtení přímých přístupů k dokumentům prostřednictvím API bylo v roce 2024 zpřístupněno více než 5,8 milionu digitalizovaných stran.

Více než 40 % dokumentů v DKAV je uživatelům dostupných bez omezení – buď již nejsou chráněny autorským zákonem, nebo má KNAV jejich zpřístupnění smluvně ošetřeno. Přihlášení uživatelé s účtem z federace eduID získávají vzdálený přístup k více než třem čtvrtinám obsahu DKAV. Hlavní zásluhu na tom má zapojení digitální knihovny do režimu zpřístupňování tzv. děl nedostupných na trhu (DNNT), což jsou díla chráněná autorským zákonem, ale zpřístupněná na základě licenční smlouvy NK ČR s kolektivními správci. V roce 2024 tak přihlášení uživatelé DKAV mohli vzdáleně přistupovat k monografiím vydaným do roku 2004 a periodikům vydaným do roku 2014. Zaměstnancům pracovišť AV ČR je po přihlášení umožněn přístup také k vybraným chráněným dokumentům. Kompletní obsah DKAV je k dispozici také v databázi České digitální knihovny.

Při výběru dokumentů k digitalizaci se upřednostňují tituly, o které čtenáři projevují zájem nebo které lze zpřístupnit vzdáleně. Kromě publikací vydaných AV ČR je postupně digitalizován také fond Československé akademie věd (ČSAV), Královské české společnosti nauk (KČSN), České akademie věd a umění (ČAVU) a Masarykovy akademie práce (MAP). Rok 2024 byl posledním rokem mezinárodního projektu EODOPEN (eBooks-On-Demand Network Opening Publications for European Netizens), v jehož rámci byly digitalizovány publikace z 20. a 21. století, které bylo možné zpřístupnit online bez omezení. V rámci tohoto projektu byla v digitální knihovně vytvořena virtuální sbírka, do které byly postupně přidávány digitalizované dokumenty. Nyní je v ní k dispozici více než 1 000 svazků monografií, jejichž zpřístupnění umožnilo podrobné přezkoumání autorsko-majetkových práv. KNAV také každý měsíc digitalizuje deset novinek ze svého fondu, které jsou dostupné na počítačích ve studovně. Čtenáři tak mají přístup k novým titulům i v případě, že jsou fyzické exempláře vypůjčeny.

Na DKAV je navázána publikační platforma pro open access časopisy AS Journals, která slouží jako webové rozhraní pro prezentaci a zpřístupnění odborných periodik. Platforma obsahuje vstupní portál s přehledem zapojených časopisů. Pro každý časopis existuje vlastní webová stránka s rubrikami, které mohou redakce upravovat. Především ale weby umožňují uživatelům prohlížet plné texty článků časopisu ve formátu PDF, vyhledávat v plných textech i metadatech nebo využívat rejstříky autorů, rubrik a klíčových slov. V roce 2024 byly do platformy zapojeny další tři časopisy, nyní tak obsahuje celkem 14 časopisů z produkce pracovišť AV ČR.

Česká digitální knihovna

Česká digitální knihovna (ČDK) umožňuje na jednom místě přístup k dokumentům z mnoha digitálních knihoven provozovaných v systému Kramerius. Od konce roku 2022 zastává KNAV roli při koordinaci vývoje systému Kramerius, který je klíčovým softwarem jak pro ČDK, tak pro knihovny, které jsou jeho součástí. Za infrastrukturu odpovídá Moravská zemská knihovna (MZK), zatímco Národní knihovna ČR (NK ČR) zajišťuje smluvní vztahy se zapojenými institucemi i nadnárodními agregačními portály, jako je Europeana. NK ČR se zároveň stará o kurátorskou a obsahovou správu ČDK.

V roce 2024 byla posílena infrastruktura na straně MZK, což vedlo k rychlejší odezvě systému. Pokračovalo také rozšiřování počtu zapojených digitálních knihoven – v současnosti je v ČDK zapojeno 11 knihoven, přičemž Digitální knihovna AV ČR je třetí největší z nich. ČDK nyní zpřístupňuje více než 145 milionů stran dokumentů, z toho 26 milionů je volně dostupných a 87 milionů je přístupných v režimu děl nedostupných na trhu (DNNT).

Kromě přihlašování pomocí účtů knihoven, univerzit a akademických pracovišť skrze federaci eduID nově ČDK umožňuje také přihlášení prostřednictvím účtu Google. Toto přihlášení sice neumožňuje přístup k chráněným dokumentům nad rámec volného obsahu, uživatelům však poskytuje přístup k funkcím umělé inteligence, které byly v roce 2024 implementovány v rámci rozvoje systému Kramerius. Mezi tyto funkce patří například překlad stránek do 18 jazyků, předčítání textu a sumarizace zobrazeného obsahu.

Digitalizační centrum

Digitalizační centrum KNAV se zaměřuje zejména na zpracování časopisů a monografií vydávaných v působnosti AV ČR. Mezi jeho priority patří také digitalizace starých tisků z historického fondu KNAV. Pravidelnou součástí pracovní náplně digitalizačního centra je zpracování materiálů z jiných knihoven a institucí. Tyto služby KNAV poskytuje primárně ústavům AV ČR (plány, grafiky, mapy, fotografie atd.), v případě volné kapacity nabízí služby také externím institucím a osobám (digitalizace obecních kronik). Digitalizační centrum dlouhodobě spolupracuje s Archeologickým ústavem AV ČR v Praze, Orientálním ústavem AV ČR, Matematickým ústavem AV ČR a také s Ústavem pro českou literaturu AV ČR. Standardně digitalizuje také v rámci mezinárodní služby eBooks on Demand poskytované společně s Odborem služeb. Celkem bylo v roce 2024 v digitalizačním centru naskenováno 201 743 objektů/stran (včetně externích zakázek). Kompletně zpracováno a exportováno z produkčního systému ProArc bylo 195 324 skenů. Jedná se o archivní balíčky, které byly částečně vytvořeny také z dříve naskenovaných dat.

Long Term Preservation (LTP)

Systém ARCLib představuje komplexní nástroj pro dlouhodobou archivaci digitálních dokumentů pro knihovny a další paměťové instituce. KNAV se na jeho vývoji podílí od roku 2016, kdy systém začal vznikat v rámci projektu NAKI II, a nadále koordinuje jeho rozvoj.

V roce 2024 byl ARCLib rozšířen o nové funkce, které zlepšují správu archivovaných dat a usnadňují jeho nasazení pro další zájemce. Mezi hlavní inovace patří vylepšené uživatelské rozhraní, umožňující pokročilé filtrování a přizpůsobení obrazovek, možnost autentizace uživatelů prostřednictvím interní databáze jako alternativy k LDAP (Lightweight Directory Access Protocol) a automatický reingest (opakovaný import) dat při změnách indexačního schématu. Systém nově podporuje využití technologie docker (<https://www.docker.com/>), jejímž cílem je poskytnout jednotné rozhraní pro izolaci aplikací do kontejnerů v prostředí různých operačních systémů (odlehčená virtualizace), což usnadňuje instalaci a testování aplikací.

ARCLib naplňuje cíle Koncepce rozvoje knihoven ČR 2021–2027, která klade důraz na infrastrukturu LTP úložišť v klíčových knihovnách. V roce 2024 byl nasazen v Ústřední knihovně Univerzity Karlovy a jeho využívání pokračuje v Knihovně Akademie věd ČR. Další implementace probíhá v Moravské zemské knihovně.

Digital Humanities

KNAV se dlouhodobě věnuje provozování a rozvoji infrastruktury pro digitální humanitní vědy – digital humanities. Spravuje portál <https://digitalhumanities.cz/> a od roku 2019 je svými digitálními zdroji zapojena do národní výzkumné infrastruktury pro digital humanities LINDAT/CLARIAH-CZ. Přispívá prostřednictvím databáze Bibliografie cizojazyčných bohemikálních tisků do roku 1800 (BCBT), obsahem Digitální knihovny AV ČR, spoluprací na provozování České digitální knihovny a vývojem informačních systémů spojených s digitalizací a digitálními knihovnami ve spolupráci s Národní knihovnou ČR a Moravskou zemskou knihovnou v Brně. V roce 2024 pokračovalo druhé čtyřleté období této výzkumné infrastruktury, zapojené do evropských ERIC infrastruktur DARIAH a CLARIN. Během tohoto roku byla infrastruktura LINDAT/CLARIAH-CZ mimo jiné rozšířena o instituce zapojené do EHRI (European Holocaust Research Infrastructure). KNAV začala jednat o rozšíření své účasti a zapojení celého portálu Knihověda.cz, jehož je BCBT nedílnou součástí.

Díky dotačním programům Ministerstva kultury ČR bylo možné realizovat vývoj řady softwarových aplikací, které slouží primárně pro oblast digital humanities. Nejvýznamnější podporu měl rozvoj nástrojů pro zpracování korespondence historických osobností, který probíhal v rámci projektu Network of Letters (NETLET) – korespondence intelektuálních elit v přelomových dobách českých dějin z digitální perspektivy, který je řešen ve spolupráci s humanitně orientovanými ústavu AV ČR a Památkem národního písemnictví. Kromě rozvoje softwaru HIKO, který je základem pro provozování portálu <https://historicka-korespondence.cz/>, byl nově vyvinut nástroj NETLET Edition Converter, který slouží ke zpracování tištěných edic historické korespondence do databázové formy s využitím umělé inteligence.

Rok 2024 byl posledním, kdy byla poskytována podpora z tzv. norských fondů na vývoj nové verze softwaru INDIHU Exhibition pro vytváření virtuálních výstav. Tento projekt byl řešen společně s Muzeem umění v Olomouci. Nová verze softwaru INDIHU Exhibition pro vytváření virtuálních výstav byla nasazena v produkčním prostředí KNAV na adrese <https://exhibition.indihu.cz/>.

Z hlediska digital humanities jsou knihovní sbírky vnímány také jako data. Za tímto účelem byl již v předchozích letech realizován projekt DL4DH (Digital Libraries for Digital Humanities) pro vytěžování dat z digitálních knihoven. V průběhu roku 2024 docházelo k dalšímu vývoji díky přispění z projektu LINDAT/CLARIAH-CZ. V závěru roku probíhala příprava na napojení k obsahu Digitální knihovny AV ČR s novou verzí systému Kramerius 7 včetně společné sdílené autentizace s přihlašováním do webového rozhraní systému Kramerius. Součástí aktivit spojených s digital humanities jsou projekty Knihovědného oddělení KNAV, mezi něž patří provozování portálu k dějinám české knižní kultury do roku 1800 Knihověda.cz a projekt zaměřený na českou knižní ilustraci v raném novověku e-ilustrace.cz.

Spolupráce s vysokými školami

Pracovníci KNAV se podíleli na výuce bakalářských a magisterských programů Ústavu informačních studií a knihovnictví FF UK v oblasti dějin starší knižní kultury, bibliometrie, scientometrie a informační vědy. V roce 2024 pracovníci vedli celkem 2 diplomové práce.

Recenzní posudky

Pracovníci KNAV vypracovali dva recenzní posudky na studie a monografie z oblasti dějin knižní kultury pro časopis *Judaica Bohemiae* a pro Nakladatelství Academia.

IV. INFORMAČNÍ ZDROJE

Knihovní fond KNAV

Knihovna Akademie věd ČR je univerzální vědecká knihovna, která poskytuje informační podporu v oblasti vzdělávání, vědy a výzkumu institucím, vědeckým pracovníkům, odborníkům, studentům i široké veřejnosti. Profil fondu KNAV je zaměřen na dokumenty obsahující vědecké a odborné informace a na publikační činnost pracovníků AV ČR. Důraz je kladen na doplňování nejnovější české i zahraniční literatury v jednotlivých vědních oborech a uspokojování informačních potřeb uživatelů. V souladu s předmětem hlavní činnosti KNAV je skladba fondu zaměřena také na výzkum v oboru vědeckých informací a knihovnědy.

Akvizice

KNAV v roce 2024 cíleně doplňovala literaturu mapující výsledky výzkumu ústavů AV ČR a také literaturu se zaměřením na globální problémy, trendy či významné události jako např. umělá inteligence a strojové učení, environmentální bezpečnost a psychologie. Uživatelé KNAV měli možnost podávat návrhy na zakoupení knih pomocí webového formuláře.

V roce 2024 se KNAV zapojila do projektu Česká knihovna, díky čemuž obohatila svůj fond o pět českých knih v hodnotě 1 583 Kč. Do historického fondu zakoupila KNAV čtrnáct starých tisků.

V roce 2024 byl celkový přírůstek do knihovního fondu KNAV 2 161 knihovních jednotek. Odepsáno z důvodu dlouhodobé ztráty, špatného stavu nebo obsahové prověrky bylo 547 jednotek. Bylo pořízeno 5 928 nových záznamů (nové přírůstky, rekatalogizace fondu, staré tisky, disertace), upraveno a opraveno bylo 28 120 záznamů. V roce 2024 bylo připsáno 2 345 svazků časopisů.

V rámci programu VISK 5 – RETROKON bylo vytvořeno 2 261 záznamů.

V rámci programu VISK 9/1 – Rozvoj Souborného katalogu ČR (CASLIN) a souboru národních autorit bylo vytvořeno 3 860 záznamů článků. Využití podpory programu VISK je plánováno i do budoucna.

Probíhá čištění katalogu a jeho systematické uvádění do souladu se Souborným katalogem ČR.

Metadata s plnými texty pro Digitální knihovnu AV ČR jsou pořizována v produkčním a archivačním systému ProArc, který umožňuje přispívat do systému Kramerius i do databází CEJSH (The Central European Journal of Social Sciences and Humanities) a Crossref (pro registraci DOI). V roce 2024 došlo k uzavření několika dalších smluv pro registraci DOI (Digital Object Identifier – identifikátor digitálního objektu). V současné době je registrováno DOI pro 24 periodik. Dochází též k registraci metadat Filosofického časopisu do databáze DOAJ (The Directory of Open Access Journals).

Revizní oddělení zajišťuje průběžnou revizi fondu. Za rok 2024 bylo zrevidováno celkem 172 287 knihovních jednotek.

Elektronické knihy

KNAV v roce 2024 zakoupila 321 zahraničních e-knih, přičemž 313 z nich pořídila formou modelu DDA (Demand Driven Acquisition). Tento nákup e-knih je založený na skutečných požadavcích uživatelů. Prostřednictvím tohoto modelu uživatelé knihovny provedli 145 krátkodobých e-výpůjček.

Z nově zakoupených e-knih jich KNAV zpřístupňuje 313 na platformě ProQuest Ebook Central, po 4 na platformě EBSCOhost a Cambridge Core. Celkem KNAV zakoupila 317 e-knih přes společnost Albertina Icome Praha a 4 přes Ebsco Information Services.

Elektronické informační zdroje (EIZ)

KNAV zajišťuje správu, zpřístupňování a propagování EIZ v KNAV a spolupracuje v této oblasti s knihovnami ústavů AV ČR stejně jako s dalšími knihovnami v ČR. Během roku 2024 probíhala intenzivní spolupráce především s Národní technickou knihovnou (NTK) v rámci národního licenčního centra pro nákup elektronických informačních zdrojů CzechElib (<https://www.czechelib.cz/cs/>).

Akvizice elektronických informačních zdrojů v KNAV probíhá několika způsoby. Velká část zdrojů je získávána s finanční podporou z národního licenčního centra CzechELib vedeného v NTK, část z programu Ministerstva kultury ČR VISK 8A – Veřejné a informační služby knihoven. Přístup k ostatním EIZ je zajišťován na základě poptávky. Kromě předplácených zdrojů nabízí KNAV přístup také k vybraným volně dostupným EIZ. Během roku 2024 byly zakoupeny další dvě knihovnědné databáze, a to Lexikon der christlichen Ikonographie Online a Encyclopedia of Jewish Book Cultures Online.

KNAV zajišťuje administrativně i finančně přístup do vybraných elektronických informačních zdrojů pro všechny ústavy AV ČR. Jedná se o páteřní zdroje Web of Science (včetně Citation Connections a analytického nástroje InCites), Scopus, EBSCO Academic Search Ultimate a Ebsco Business Source Ultimate, Emerald Premiere, ProQuest, téměř kompletní databáze JSTOR a PNAS. Od 1. 1. 2024 je pro celou AV ČR nově zajištěn také přístup k elektronické verzi časopisu Science. Ke všem EIZ, kde to umožňují licence, je pro registrované uživatele KNAV možný vzdálený přístup.

V následujících letech bude KNAV pokračovat ve všech stávajících EIZ a v případě příznivých finančních podmínek (především těch kurzových) portfolio EIZ rozšiřovat, a to nejen pro čtenáře KNAV, ale i pro uživatele z ústavů AV ČR.

Informační podpora AV ČR

Open Access / Open Science

KNAV udržovala a rozvíjela webové stránky, kde jsou kromě podrobných informací k problematice Open Science uveřejňovány také související aktuality, které je možné od poloviny roku 2024 odebírat na e-mail. Na stránkách přibyla část věnující se nabízeným školením. KNAV se také podílela na připomínkování dokumentu „Zásady otevřené vědy AV ČR“, který byl připraven Komisí pro vědecké informace a otevřenou vědu, a poskytovala konzultace při tvorbě interních datových a publikačních politik dalším pracovištím.

S nabytím účinnosti zákonné povinnosti tematizovat plán správy dat (u poskytovatelů účelové podpory) skokově přibyla uživatelů služby FAIR Wizard pro tvorbu Data Management plánů. Byla proto realizována řada školení pro různé role uživatelů tohoto nástroje. Podařilo se také nastavit několik dotazníků a výstupů podle poptávky uživatelů, které vycházely z oborových specifik. Činnost KNAV v této oblasti byla prezentována na odborných i popularizačních akcích v tuzemsku i zahraničí.

ASEP/ARL, Bibliometrie a scientometrie

KNAV zajišťuje správu a vývoj systému ASEP, jehož základem je databáze ASEP se dvěma nadstavbami – Repozitářem plných textů a Datovým repozitářem ASEP. Datový repozitář ASEP/ARL je jedním ze tří repozitářů, který je od roku 2024 zapojen do projektu Národní repozitářová platforma pro výzkumná data (NRP). Pracovníci KNAV se v projektu NRP podílejí na těchto klíčových aktivitách: K2 – Vývoj a provoz NRP, K4 – Integrace služeb NRP a K5 – Vývoj a provoz nových služeb NRP. Zapojením do projektu bude ovlivněn další vývoj celého systému ASEP.

V roce 2024 byla vytvořena v rámci projektu NRP nová API/ARL, kterou bude používat i nová webová aplikace Analytika ASEP. Oddělení poskytlo podrobnou analýzu bibliometrické části Analytik ASEP. Byla upravena správa uživatelů, vznikla nová uživatelská skupina data stewardů pro kontrolu ukládaných datových záznamů. Upravilo se také workflow pro ukládání datových záznamů a vznikly nové exporty bibliografických záznamů do ORCID (BiBTEX), datových záznamů (JSON, DATA_XML) a Fair Wizard.

V roce 2025 proběhne v AV ČR hodnocení pracovišť, a proto byla v roce 2024 věnována pozornost čištění, správnému uložení a kontrole úplnosti bibliografických záznamů. Ve spolupráci s Oddělením hodnocení a podpory vědy Kanceláře AV ČR byly poskytnuty služby, které se týkají hodnocení pracovišť AV ČR v roce 2025.

KNAV v průběhu roku poskytla i řadu odborných analýz, konzultací, přednášek a školení z oblasti bibliometrie a scientometrie, citačních databází (WOS, SCOPUS) a hodnocení vědy (Metodika 17+) pro pracoviště AV ČR i žadatele mimo AV ČR.

Podpora uživatelů

Stejně jako v minulých letech byla v roce 2024 poskytnuta odborná podpora všem uživatelům systému, obzvláště zpracovatelům-administrátorům jednotlivých pracovišť. K dispozici byly aktualizované webové stránky <https://asep-portal.lib.cas.cz/>, e-mailová komunikace, školení (25), pracovní setkání (4), seminář (1) a školení pro nové uživatele – data stewardy (4).

Databáze ASEP – počet uložených záznamů (31. 12. 2024)

Celkový počet záznamů v databázi	351 396
Počet nově vytvořených záznamů sběr 2025	9 870
Počet záznamů odevzdaných do RIV v roce 2024	8 011

Repozitář plných textů (31. 12. 2024)

	Celkem od roku 2012	2024
Počet uložených plných textů	38 649	4 731
Počet stažených plných textů INTRANET	140 827	8 121
Počet stažených plných textů INTERNET	76 154	16 042
Počet vyžádaných plných textů	827	90

Záznamy z ASEP, které si automaticky sklízí systémy NUŠL a OPENAIRE přes protokol OAI-PMH.

Od roku 2023 jsou sklizeny do OpenAIRE i datové záznamy.

Systém	Druhy dokumentů	Podmínka pro sklizení	Počet záznamů
Národní úložiště šedé literatury (NUŠL)	Konferenční příspěvky, konferenční sborníky, výzkumné zprávy, certifikované metodiky	Druh dokumentu, země vydání ČR	34 075
OpenAIRE	Článek v periodiku, kniha, kapitola v knize, konferenční příspěvek, abstrakt, výzkumná zpráva, patent, datové záznamy	Druh dokumentu, plný text uložen v repozitáři ASEP, rok vydání 2005–2024	22 635

V. SLUŽBY

Služby pro uživatele a veřejnost

Nová forma online registrace

Na začátku prosince 2024 KNAV implementovala plnohodnotnou možnost registrace a obnovy registrace přes bankovní identitu (Bank iD). Díky tomuto plně automatizovanému řešení uživatelé pouze digitálně ověří svoji totožnost prostřednictvím Bank iD a veškeré údaje se jim do registračního formuláře vyplní automaticky. Uživatel může volitelně doplnit, upravit či odebrat kontaktní údaje (např. e-mail, telefon) a nakonec hradí registrační poplatek přes platební bránu. Tato nová služba se již během prvního měsíce setkala s mimořádným zájmem veřejnosti a stala se využívanější než dříve zavedené vzdálené způsoby registrací. Výsledkem je ještě rychlejší a pohodlnější proces registrace pro všechny zájemce o služby KNAV, včetně cizinců žijících v ČR.

Elektronické doklady – eDoklady

Zavedením státem garantované služby elektronických dokladů (digitálního stejnopisu osobního průkazu totožnosti, tj. občanského průkazu připojeného do aplikace eDoklady) se dne 20. 1. 2024 i pro KNAV otevřely nové možnosti pro další modernizaci nabízených služeb. Knihovna ihned zahájila intenzivní testování a už v průběhu února byla v experimentálním režimu ověřována totožnost uživatelů při registraci prostřednictvím eDokladů. Následná plná akceptace této technologie pak umožnila využívání služeb KNAV občanům ČR, kteří u sebe neměli fyzické doklady.

Rozšíření možností digitalizace ve studovně – ScanTent

V létě 2024 se vybavení studovny rozrostlo o samoobslužný skener ScanTent. Jde o moderní řešení, které umožňuje uživatelům bezplatně skenovat dokumenty přímo do jejich mobilních zařízení prostřednictvím doprovodné aplikace. Nejčastěji je využívána funkce skenování vícestránkových PDF. Systém nabízí i další formáty a funkce, přičemž umožňuje skenovat předlohy až do velikosti A3+. Tento krok zvyšuje kvalitu uživatelského servisu a usnadňuje práci s informačními zdroji.

Nárůst návštěvnosti a optimalizace prostoru

V průběhu roku 2024 zaznamenala KNAV zvýšenou návštěvnost. Průměrně knihovnu denně navštívilo 230 unikátních návštěvníků, což v celoročním součtu představuje 54 200 osob (nárůst oproti roku 2023, kdy průměrná denní návštěvnost činila 200 osob a celkový počet návštěvníků dosáhl 45 849 osob). Nejvytíženějším dnem byl 14. květen, kdy se v prostorách knihovny vystřídalo 432 čtenářů. V reakci na rostoucí poptávku bylo na vstupní portál studovny přidáno počítadlo volných míst. Dále byl v odpočinkové místnosti instalován druhý automat na občerstvení s rozšířeným sortimentem snacků a baget.

Samoobslužná meziknihovní výpůjční služba (MVS)

V uplynulém roce došlo k výraznému rozšíření využívání samoobslužné MVS, kterou KNAV zavedla již v předchozí sezóně. Celkově bylo realizováno 347 transakcí a 115 samoobslužných prodloužení výpůjční lhůty. Tato služba se tak již pevně etablovala a přispívá ke zjednodušení a zefektivnění meziknihovních služeb pro knihovny z Prahy a okolí.

Služby pro pracoviště AV ČR a další instituce

Knihovní systém ALEPH

KNAV trvale zajišťuje vývoj a správu knihovního informačního systému Aleph. Systém Aleph byl v roce 2024 využíván 50 knihovnami ústavů AV ČR (včetně poboček) pro online katalog, online výpůjčku provozovalo 31 knihoven. Některé knihovny mají v katalogu KNAV specializované databáze – článkové bibliografie, báze hudebnin, báze časopisů. Všechny knihovny vystavují svá data přes webové rozhraní systému Aleph, některé vystavují zvlášť i své dílčí a speciální báze. V Souborném katalogu AV ČR bylo na konci roku 2024 více než 2,8 milionu záznamů, společná báze článků AV ČR obsahovala přes 975 tisíc záznamů. Během roku proběhla ve spojení s distributorem řada úprav konfigurace systému Aleph pro zrychlení jeho činnosti. Proběhla také další jednání ohledně potenciální změny knihovního systému. Průběžně byly zhotovovány podklady pro opravy dat a pro statistiky.

Metodická podpora

KNAV poskytovala podporu při školení pracovníků ústavů AV ČR na práci se systémem a školení katalogizace v MARC21. Dále zajišťovala metodickou podporu – na stránkách podpory jsou k dispozici návody a manuály, byla poskytována e-mailová i telefonická podpora. KNAV zajišťovala řešení problémů v systému s jeho distributorem a poskytovala ústavním knihovnám podporu při konverzi dat z jiných systémů a při průběžných opravách dat.

V oblasti knihovnických procesů poskytuje KNAV podporu i školení v oblasti katalogizace monografií i seriálů v rámci pravidel RDA.

Sdílení záznamů z Alephu a vytváření autoritní báze

Pravidelně byly zasílány týdenní dávky nových záznamů knihoven ústavů AV ČR do Souborného katalogu NK ČR. Vlastní kontroly byly upravovány a rozšiřovány před odesláním tak, aby se předešlo nejčastěji se vyskytujícím chybám a záznamy za AV ČR byly kvalitnější a s menší chybovostí. Do souborné databáze ANL byly zasílány analytické záznamy vznikající v KNAV. KNAV spolupracovala na budování Národní báze autorit, počet autoritních záznamů byl na konci roku přes 1,24 milionu. KNAV je trvale součástí projektu Centrální portál knihoven.

VI. VZDĚLÁVACÍ A VĚDECKOPOPULARIZAČNÍ AKTIVITY

Vzdělávací aktivity

Novinky z Knihovny AV ČR. Seminář pro knihovny a SVI ústavů AV ČR. Praha, 9. 5. 2024.

Time management aneb práce s časem nejen pro knihovníky. Seminář pro knihovny a SVI ústavů AV ČR. Praha, 25. 11. 2024.

Mediální a vědeckopopularizační aktivity

Veletrh vědy (30. 5. – 1. 6. 2024)

Veletrh vědy je největší populárně-naučná akce v České republice, kde se každoročně prezentuje více než 100 vědeckých pracovišť, firem i science center. U stánku KNAV měli návštěvníci možnost nahlédnout do světa knižní kultury a digitalizace. Součástí programu byla interaktivní soutěž, zaměřená na online databázi české knižní ilustrace raného novověku e-ilustrace.cz a Digitální knihovnu AV ČR. Zábavnou a přístupnou formou tak byly demonstrovány možnosti těchto nástrojů. Děti si v kreativní dílně vyrobily knižní záložky. Tato aktivita se těšila obrovskému zájmu a byla nepřetržitě obsazena. Zájemci obdrželi tematické záložky a samolepky s odkazy do digitální knihovny. Velkou pozornost vzbudila instalace v podobě velké knihy s historickým motivem, která se díky své originalitě stala jednou z nejfotografovanějších částí veletrhu.

Noc vědců (27. 9. 2024)

Při Noci vědců se v prostorách studovny uskutečnil odborný přednáškový blok věnovaný renesančnímu umění a knižní kultuře rudolfínské Prahy. Odbornice Sylva Dobalová, Ph.D., přednesla posluchačům příspěvek s názvem Proč Albrecht Dürer nakreslil nosorožce s chybami aneb máme věřit renesančním vyobrazením? Druhá část programu byla věnována významné osobnosti katolické intelektuální elity rudolfínské doby, Jiřímu Bartholdovi Pontanovi z Breitenberka. Vědkyně Lenka Veselá, Ph.D., a Marta Vaculínová, Ph.D., přiblížily jeho působení jako sběratele a humanistického učence. Součástí programu byla také prezentace vzácných starých tisků, do nichž mohli návštěvníci nahlédnout.

Knihovna snů (9. 11. 2024)

KNAV se zapojila do programu festivalu Týden AV ČR a připravila tradiční akci pro veřejnost s názvem Knihovna snů, určenou návštěvníkům všech věkových kategorií. Akce nabídla jedinečnou příležitost k hlubšímu poznání knižní kultury. Návštěvníci, zejména mladší generace, se mohli zapojit do praktických aktivit, jako byla výroba originálních knižních obalů, experimentování s technikou kopírákotisku či práce s mechanickým psacím strojem. Zvláštní pozornost byla věnována edukačním nástrojům, například interaktivnímu puzzle, jež umožnilo hlubší vhled do rozmanitosti knižních ilustrací. K vrcholům akce patřila výstava ilustrovaných vydání Babičky od Boženy Němcové, která prezentovala vývoj výtvarného zpracování tohoto díla v průběhu dějin. Celodenní program doplnila i výstava věnovaná digitalizovaným knihám.

Literární soutěž IluStory 2024

Literární soutěž v roce 2024 oslovila desítky autorů z celé České republiky a vyvrcholila v sobotu 9. 11. 2024 slavnostním zakončením a vyhlášením nejlepších literárních děl. V kategorii mladých autorů do 15 let si první místo odnesla Anna Marie Dorociaková s povídkou (Ne)obyčejný pohled z okna. Druhou příčku obsadila Daniela Valošková se svým dílem Zatčený cirkusák, zatímco třetí místo získala Emma Svobodová s povídkou Ztracený hrdina. V kategorii dospělých zvítězila Pavlína Jersáková s poutavým příběhem Vodník. Druhé místo obsadila Kateřina Vondráčková s povídkou Potřeba domova a na třetí příčce se umístil Jan Svoboda se svým dílem Bedna klidu. Šest nejlepších autorů/autorek bylo odměněno kurzy tvůrčího psaní a poukazy na nákup v knihkupectví Academia. Vyhlášení vítězů proběhlo za účasti všech finalistů, porotců a hostů.

Inovace webových stránek

V roce 2024 prošly webové stránky knihovny <https://www.knav.cz> zásadní proměnou. Proces zahrnoval rozsáhlý redesign uživatelského rozhraní a důkladnou revizi obsahu, na níž se podílela všechna oddělení KNAV. Výsledkem této systematické a koordinované práce bylo spuštění nové vizuální podoby webu dne 5. 12. 2024.

Popularizační přednášky

Veselá, L., Vaculínová, M. *Jiří Bartholdus Pontanus z Breitenberka. Katolický intelektuál a sběratel knih* [přednáška].
Knihovna Akademie věd ČR, Noc vědců 2024, 27. 9. 2024.

VII. EDIČNÍ ČINNOST

Vydávání periodik

Informace

KNAV dále vydává online časopis INFORMACE (<https://lib.cas.cz/aktuality/zpravodaj/>), který představuje odborné činnosti KNAV. Je určen zejména pracovníkům knihoven ústavů AV ČR a dalším knihovnickým profesionálům. V roce 2024 získal časopis nový vizuální vzhled na webových stránkách knihovny.

Knihy a dějiny

KNAV od roku 1994 vydává odborný recenzovaný časopis Knihy a dějiny (<https://knihyadejiny.cz>) zaměřený na zveřejňování výsledků výzkumu dějin české knižní kultury do poloviny 19. století. V nedávné době prošel časopis řadou změn, které přispěly ke zvýšení jeho renomé v odborných kruzích včetně zahraničních (překlad klíčové studie do anglického jazyka, zpřístupnění recenzí v mezinárodní databázi recensio.net). Časopis vychází souběžně s tištěnou podobou také v režimu Open Access. Je indexován v databázích ERIH+, CEJSH, DOAJ a od roku 2021 je zařazen v mezinárodní abstraktové a citační databázi Scopus. V roce 2024 byla dokončena jednání o zpřístupnění časopisu Knihy a dějiny na platformě EBSCO, předního poskytovatele odborných databází, elektronických knih a časopisů.

VIII. ČLENSTVÍ V ODBORNÝCH ORGANIZACÍCH

Členství a spolupráce

Členství KNAV v tuzemských organizacích

SKIP – Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR

SDRUK – Sdružení knihoven ČR

Členství KNAV v mezinárodních organizacích

CASLIN – Czech and Slovak Library Information Network

ELAG – European Library Automation Group

SUAleph – sdružení institucí z České a Slovenské republiky, které jsou uživateli produktů firmy Ex Libris

Gesellschaft für Buchforschung in Österreich – Společnost pro knihovědu v Rakousku

IFLA – International Federation of Library Associations and Institution

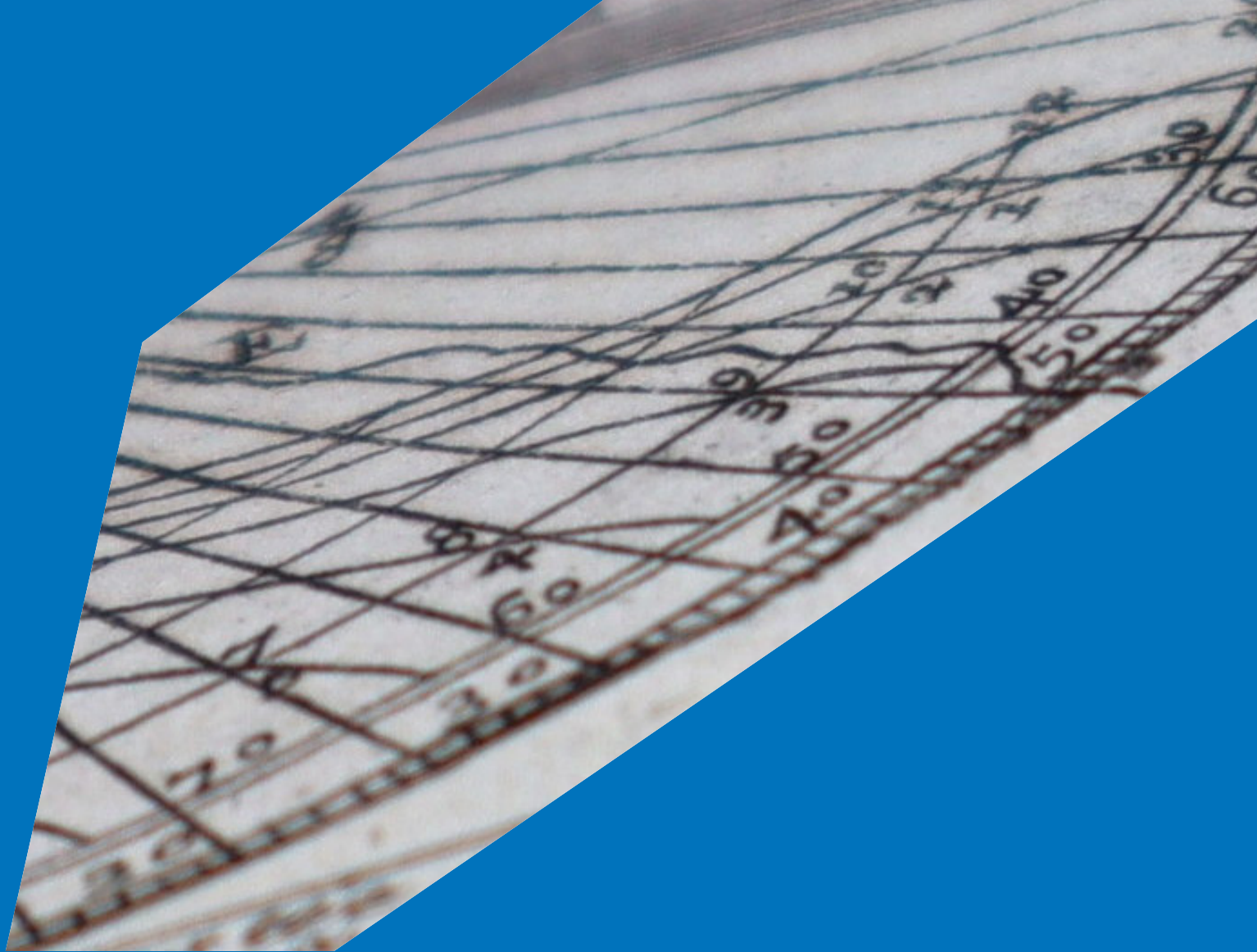
LIBER – Ligue des bibliothèques européennes de recherche

Mezinárodní aktivity a spolupráce

KNAV je partnerem projektu Europeana prostřednictvím Europeana Network a od roku 2019 plní roli akreditovaného agregátora pro novodobé dokumenty (od roku 1801 po současnost), přičemž je členem Europeana Aggregators Forum.

KNAV je partnerem projektu EOD (eBooks on Demand), který na požádání zajišťuje placenou digitalizaci dokumentů starších sta let.

KNAV je zapojena do výzkumné infrastruktury LINDAT/CLARIAH-CZ (<https://lindat.cz>) podporované MŠMT (projekt č. LM2018101). Prostřednictvím LINDAT/CLARIAH-CZ je KNAV zapojena do evropské infrastruktury pro digital humanities DARIAH ERIC (<https://www.dariah.eu/>).

IX. EKONOMICKÉ UKAZATELE

Rozpočet

KNAV je financována ze státního rozpočtu prostřednictvím zřizovatele, dále z grantů od různých poskytovatelů (zejména MK ČR, MŠMT a GAČR). Vlastní činností získává výnosy z nájmu, uživatelských poplatků, rešeršních, reprografických a knihařských služeb pro uživatele a ústavy AV ČR. Do této kategorie rovněž spadají výnosy za správu databází a za externí zakázky Digitalizačního centra.

Náklady a výnosy KNAV se v průběhu roku 2024 vyvíjely v závislosti na přidělu prostředků ze státního rozpočtu od zřizovatele, získání grantů zejména na výzkum a vývoj od poskytovatelů mimo AV ČR a z prostředků získaných vlastní činností. Výsledek hospodaření KNAV za rok 2024 je patrný z následujícího přehledu (v Kč):

Náklady celkem	130 031 559
z toho vybrané významné položky:	
Spotřeba materiálu, PHM, DHM	1 943 639
Spotřeba energií a ost. neskl. dodávek	2 593 085
Služby (bez inf. zdrojů)	16 941 148
Informační zdroje	17 720 190
Osobní náklady	77 309 826
Výnosy celkem	130 860 832
z toho vybrané významné položky:	
Tržby za vlastní výkony (služby, zboží)	4 843 023
Provozní dotace od zřizovatele	66 503 890
Dotace od zřizovatele na nákup informačních zdrojů	17 900 000
Účelové prostředky (MK, MŠMT, EU)	27 709 221
Výsledek hospodaření	829 273

Hodnocení nákladů

Z hlediska struktury nákladů KNAV představovaly hlavní položku osobní náklady. Neméně významnými jsou položky nákladů na podporu informačních zdrojů, jejichž součástí je nákup knih a časopisů a zajištění přístupů do elektronických informačních zdrojů (EIZ) a služeb.

Přehled nákladů KNAV na nákup literatury a EIZ (vč. poplatků za využívání) financovaných z dotace AV ČR poskytuje následující tabulka (v Kč):

Položka	Náklad
Tištěné monografie české	580 935
Tištěné monografie zahraniční	576 260
E-knihy zahraniční	1 334 539
Časopisy české	78 957
Časopisy zahraniční	55 049
Elektron. inf. zdroje – databáze	14 743 350
Restaurátorské práce	300 000
Digitalizace	51 100
Celkem	17 720 190

Nespotřebované finanční prostředky byly převedeny do fondu účelově určených prostředků a budou využity na nákup literatury a EIZ v následujícím období.

V roce 2024 zajišťovala KNAV přístupy do elektronických databází a informačních zdrojů pro uživatele AV ČR v celkové hodnotě 39 118 tis. Kč. Některé EIZ byly spolufinancovány ze státního rozpočtu přes MŠMT (CzechELib) a MK ČR (VISK).

KNAV získala v roce 2024 knižní dary v hodnotě 306 tis. Kč.

Hodnocení výnosů

Hlavním zdrojem výnosů KNAV, které představují 85,67 %, jsou dotace ze státního rozpočtu na podporu výzkumných organizací a zajištění jejich činnosti poskytované prostřednictvím zřizovatele a dále granty poskytované subjekty mimo AV ČR. Menší měrou se na výnosech podílely tržby za vlastní výkony, úroky a kurzové zisky.

Financování projektů

Poskytovatel	Program	Částka v Kč
MK ČR	VISK	5 073 225
MK ČR	NAKI III	7 964 000
GA ČR	Podpora standardních grantových projektů základního výzkumu	1 396 000
MŠMT ČR	Velké infrastruktury	1 992 000
MŠMT ČR	OP JAK – LINDAT/CLARIAH přístrojové vybavení	119 601
MŠMT ČR	EOSC I.	10 204 854
Creative	Culture Europe	471 500
MF ČR	FM EHP/Norska 2014–2021	488 040
Celkem		27 709 220

Investice

V roce 2024 disponovala KNAV investičními finančními prostředky od zřizovatele ve výši 7 409 tis. Kč a částkou 1 040 tis. Kč z OP JAK – LINDAT/CLARIAH přístrojové vybavení.

Finanční prostředky byly využity především na obnovu úložiště pro archivaci digitalizovaných dokumentů, 1. etapu modernizace plynového hasicího systému v depozitáři Jenštejn, nákup knižního skeneru a dále úpravy a opravy majetku. Dále byly pořízeny různé přístroje a zařízení.

Informace o opatřeních k odstranění nedostatků v hospodaření

Hospodaření KNAV je každoročně podrobena finančnímu auditu. Výrok auditora k hospodaření za rok 2023 byl bez výhrad, proto nebylo v roce 2024 nutné přijímat opatření k odstranění nedostatků.

X. PŘEDPOKLÁDANÝ VÝVOJ ČINNOSTI PRACOVISTĚ

Knihovědný výzkum a infrastruktura

V návaznosti na dosavadní činnost a současný výzkumný záměr bude probíhat jak bibliografické zpracování cizojazyčné bohemikální tiskařské produkce, tak i základní výzkum dějin české knižní kultury. KNAV bude pokračovat v systematickém doplňování databáze BCBT: v roce 2025 se plánuje dokončení zpracování obsahových a autorských bohemik 16. století a částečné zpřístupnění bohemik 17. století (cca 3 000 záznamů). Na rok 2025 je také plánováno dokončení exportu datasetů prvotisků a starých tisků z katalogu KNAV do katalogů ISTC (Incunabula Short Title Catalogue) a USTC (Universal Short Title Catalogue) a příprava exportů z české národní retrospektivní bibliografie starých tisků (data z databází BCBT a KPS) do databáze HPB (Heritage of the Printed Book Database) spravované CERL.

V rámci údržby portálu Knihověda.cz bude samostatná pozornost věnována nastavení uživatelských exportů z vyhledávacího rozhraní VuFind. Zástupci KNAV budou pokračovat v jednáních s cílem zapojení celého portálu Knihověda.cz do infrastruktury LINDAT/CLARIAH-CZ, rozvoji databáze e-ilustrace ve spolupráci s NK ČR a zahájí vstupní analýzy možností využití AI nástrojů pro zpracování BCBT.

Základní výzkum knižní kultury se bude nadále věnovat vybraným okruhům z dějin české knižní kultury. Na rok 2025 je plánováno vydání dvou monografií: o rukopisech v rudolfínské době (v anglickém jazyce v nakl. Brepols) a o švédské knižní kořisti z českých zemí 1646–1648 (v nakl. Scriptorium). K vydání bude dále připravena monografie věnovaná hebrejskému knihtisku na Moravě v 18. století. V rámci projektu NAKI je plánováno elektronické vydání odborné studie (scénáře k připravovanému audiovizuálnímu dokumentu), věnované knihovně Královské české společnosti nauk a zaměřené na různé zdroje jejích akvizic.

Vývoj a provozování informačních systémů

V roce 2025 bude komplexní rekonstrukcí serverovny na Národní třídě zahájena zásadní obměna IT infrastruktury, na kterou v následujícím roce naváže výměna celé virtualizační platformy KNAV. Ta je klíčovým řešením zajišťujícím provoz důležitých informačních systémů a služeb pro ústavy AV ČR a uživatele KNAV. Tato obměna byla plánována s několikaletým předstihem a představuje dosud největší investici KNAV do této oblasti. Pro její realizaci by měla být využita kombinace financování z několika zdrojů. Během této mimořádné a dlouhodobé akce bude nutné zajistit plynulé fungování všech informačních systémů, které KNAV na své infrastruktuře provozuje. Současně bude probíhat průběžný rozvoj systémů, databází, repozitářů a digitálních knihoven, jako jsou Repozitář ASEP, knihovní systém Aleph a Digitální knihovna AV ČR. Ten je umožněn zejména díky účelovému financování z programů MŠMT (OP JAK a velké infrastruktury) a MK ČR (VISK a NAKI).

V roce 2024 byl zahájen pětiletý projekt na vybudování Národní repozitářové platformy (NRP), v němž tým KNAV garantuje rozvoj repozitářového systému ASEP/ARL. V průběhu roku 2025 by mělo být připojeno datové úložiště prostřednictvím S3, které umožní ukládání velkých datových souborů. Mezi milníky pro tento rok patří také zprovoznění ASEP/ARL na platformě Kubernetes a integrace s e-INFRA AAI, čímž bude zajištěna kompatibilita v rámci NRP a Národní datové infrastruktury. KNAV je aktivně zapojena do projektu CARDS/PNG, v rámci kterého počítá se zapojením svých fondů a informačních zdrojů a zároveň zvažuje i možnou výměnu knihovního systému. Mezi priority vývoje patří zlepšování systémů Kramerius, ProArc a ARCLib, zaměřených na digitalizaci, zpřístupnění a archivaci dokumentů, s důrazem na využití strojového učení a umělé inteligence. Financování těchto aktivit bude zajištěno zejména prostřednictvím programů MK ČR VISK, NAKI (projekty Orbis Pictus a Smart Digilinka).

V oblasti digital humanities bude KNAV pokračovat v provozování a rozvoji softwarových řešení INDIHU Exhibition pro virtuální výstavy, HIKO (systém pro evidenci korespondence historických osobností, projekt NETLET – MK ČR NAKI III) a e-ilustrace. Humanitní výzkum s využitím digitálních metod podporují i nástroje pro vytěžování dat DL4DH, jejichž vývoj bude podpořen v rámci infrastruktury LINDAT/CLARIAH-CZ. V roce 2025 je plánováno nasazení nástrojů DL4DH nad ostrou instancí Digitální knihovny AV ČR, čímž bude umožněn přístup k velkým objemům dat z vědeckých publikací pro další výzkum s využitím pokročilých výpočetních metod.

Informační podpora AV ČR

V roce 2025 KNAV rozšíří bibliografickou databázi ASEP o ukládání nových druhů dokumentů – preprint a data management plan (DMP). KNAV se v roce 2024 zařadila mezi členy Národního centra ORCID a následně bude řešit import bibliografických záznamů z ASEP do ORCID s využitím API/ORCID. Pro uživatele budou v následujícím roce k dispozici Analytika ASEP rozšířená o datové záznamy, upravená na základě analýzy provedené v roce 2024. Budou provedeny také větší úpravy webových stránek a proběhne i testování a zprovoznění ukládání velkých datasetů do ASEP. V roce 2025 také budou připraveny podklady pro certifikaci Core Trust Seal Datového repozitáře ASEP.

V oblasti Open Science bude KNAV rozvíjet další spolupráci s pracovišti AV ČR, poskytovat konzultace při přípravě koncepčních materiálů implementujících principy otevřené vědy do interních předpisů, podporovat data stewardy pracovišť a upravovat prostředí a výstupy nástroje podle potřeb uživatelů. Na základě praktických zkušeností budou předávány podněty k úpravě aplikace FAIR WIZARD pro tvorbu DMP.

V oblasti EIZ bude KNAV pokračovat v udržení všech stávajících elektronických zdrojů a v případě příznivých finančních podmínek bude usilovat o rozšíření stávajícího portfolia EIZ, a to nejen pro čtenáře KNAV, ale i pro uživatele z ústavů AV ČR. Nejbližším cílem je sjednocení nákupu elektronického časopisu Science pod jednu smlouvu, což bude možné až po ukončení stávajících smluv v roce 2025.

Depozitář a péče o fondy

V souvislosti se správou klasických informačních zdrojů v tištěné formě je důležitá funkce depozitáře v Jenštejně, který pojme 39 000 běžných metrů knižního fondu. Kromě KNAV ho využívají ústavy AV ČR i některé další knihovny, přičemž stávající kapacita depozitáře se již naplnila. KNAV bude usilovat o zahájení první etapy dalšího rozvoje areálu výstavbou nového depozitáře, kde bude zčásti vytvořen úložný prostor pro ukládání historického fondu.

V oblasti požárně bezpečnostních opatření se KNAV zaměří na obnovu již zastaralého plynového hasičského zařízení ve svých depozitářích a napojení celého areálu Jenštejn na pult centrální ochrany hasičského záchranného sboru, čímž bude zajištěn včasný zásah hasičů a snížení případných škod na minimum.

V péči o historický knižní fond se KNAV zaměřuje na konzervaci a restaurování vybraných exemplářů vzácných tisků. Pokračuje rovněž katalogizace dosud nezpracované části historického fondu, včetně nejnovější akvizice. Probíhá také výroba ochranných obalů na vybrané vzácné tisky. Fond bude nadále výběrově digitalizován a s podrobnými metadaty zpřístupňován prostřednictvím Digitální knihovny AV ČR. KNAV se bude i nadále věnovat různým formám širší popularizace svého historického fondu a odborné práce s ním formou zápůjček exemplářů pro výstavní účely nebo prostřednictvím prezentace vzácných tisků během Týdne AV ČR.

Knihovní informační systém

KNAV zajišťuje vývoj a správu knihovního systému Aleph centrálně pro celou AV ČR a bude i nadále poskytovat metodické vedení a podporu pro práci v systému. KNAV bude zajišťovat spolehlivý provoz, aktualizaci, individuálně nastavovat knihovní systém podle požadavků jednotlivých knihoven, školit pracovníky na katalogizaci a práci se systémem a vytvářet návody a manuály. KNAV bude usilovat o zkvalitňování stávající funkčnosti a současně intenzivně sledovat novinky ve vývoji knihovních informačních systémů a ve spolupráci s dalšími významnými knihovnami v České republice připravovat přechod na alternativní řešení.

Podpora pracovišť AV ČR

Kromě centrální administrace provozu informačních systémů a licencování přístupu k informačním zdrojům bude KNAV ústavům AV ČR poskytovat metodickou podporu pro knihovnické činnosti – akvizici, katalogizaci, revizi – metodické vedení, vyškolení pracovníků na práci s knihovním systémem, školení katalogizace a vytváření návodů a manuálů. Zároveň bude KNAV aktivním partnerem ústavů AV ČR při přípravě a řešení výzkumných projektů, zejména z hlediska zabezpečení informační a technologické infrastruktury.

XI. DALŠÍ INFORMACE

Změny zřizovací listiny

Ve zřizovací listině KNAV nedošlo v roce 2024 k žádným změnám.

Hodnocení další a jiné činnosti

KNAV nevykonává žádnou další ani jinou činnost (§ 21 odst. 2 zákona č. 341/2005 Sb.).

Aktivity v oblasti životního prostředí

V oblasti ochrany životního prostředí KNAV trvale věnuje pozornost třídění odpadů a ekologické likvidaci vyřazovaného majetku, resp. odvozu druhotných surovin do specializovaných firem. Veškerá používaná technika je pravidelně kontrolována a ošetřována dle technologických postupů výrobců s cílem minimalizovat exhalace a zdravotní rizika. Průběžně probíhá obměna používané techniky za novější modely s nižší energetickou náročností, které méně zatěžují životní prostředí.

Aktivity v oblasti pracovněprávních vztahů

V oblasti pracovněprávních vztahů věnuje KNAV stálou pozornost pracovním podmínkám zaměstnanců, zvyšování jejich kvalifikace umožněním účasti na jazykových a vzdělávacích kurzech, odborných seminářích, vysokoškolském a postgraduálním studiu. V roce 2024 studovali v doktorském studiu tři zaměstnanci.

Zaměstnancům je poskytována preventivní lékařská péče u smluvního lékaře a příspěvky na penzijní připojištění. Dále byly ze sociálního fondu poskytovány bezúročné půjčky, příspěvek na sport a dary u příležitosti životních jubileí.

O svobodném přístupu k informacím

Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

V souladu s ustanovením §18 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím (dále jen zákon), vydává Knihovna Akademie věd ČR, v. v. i., tuto výroční zprávu:

Období od 1. 1. 2024 do 31. 12. 2024

- a) Počet podaných žádostí o informace: žádná
- b) Počet vydaných rozhodnutí o odmítnutí žádosti: žádné
- c) Počet podaných odvolání proti rozhodnutí: žádné
- d) Opis podstatných částí každého rozsudku soudu: žádný rozsudek nebyl vyneseno
- e) Výčet poskytnutých výhradních licencí, včetně odůvodnění nezbytnosti poskytnutí výhradní licence: žádná výhradní licence nebyla poskytnuta
- f) Počet stížností podaných podle § 16a, důvody jejich podání a stručný popis způsobu jejich vyřízení: žádná stížnost nebyla podána
- g) Další informace vztahující se k uplatňování zákona: žádné

Běžné informace jsou dotazujícím poskytovány prostřednictvím telefonu, internetu a osobně. Tyto žádosti nejsou evidovány ani zproplatňovány.

XII. ZÁKLADNÍ STATISTICKÉ ÚDAJE ZA ROK 2024

ZÁKLADNÍ STATISTICKÉ ÚDAJE ZA ROK 2024

Knihovna AV ČR

Poskytované služby

Uživatelé

Aktivní uživatelé	Noví uživatelé	Návštěvnost studovny celkem	Návštěvnost počítačové studovny	Návštěvnost: registrovaní uživatelé	Návštěvnost: jednodenní vstupy
11 046	4 980	54 195	2 365	50 094	4 101
Průměrná denní návštěvnost studovny	Průměrná denní návštěvnost na jednodenní vstupní lístky	Průměrná denní návštěvnost PC studovny celkem	Nájmy individuálních studoven celkem		
229,64	17,38	10,02	88		

Výpůjční služby

Výpůjčky	Výpůjčky: absenční dokumenty	Výpůjčky: prezenční dokumenty	Vráceno	Vráceno: absenční dokumenty	Prodloužení	Požadavky	Upomínky
9 060	8 184	876	9 065	8 189	4 820	6 944	751

Meziknihovní služby

Skladba požadavků MS a MMS	Celkem požadavků	Kladné vyřízeno	Výpůjčkou	Kopíí tištěnou	Kopíí elektronickou	Stran tištěných	Stran elektronických
MMS ze zahraničí pro uživatele KNAV celkem	106	90	68	0	22 (získáno)	0	314 (získáno)
– z toho MMS ze zahraničí pro ústavy AV ČR	85	74	59	0	15 (získáno)	0	255 (získáno)
MMS z fondu KNAV pro zahraniční knihovny	33	28	8	20	0	86	0
MS z ČR pro uživatele KNAV celkem	130	66	47	19	0	85	0
MS z fondu KNAV pro knihovny v ČR celkem	798	746	531	149	66 (odesláno)	1 720	766 (odesláno)
– z toho MS z fondu KNAV pro ústavy AV ČR	68	57	35	20	2 (odesláno)	160	18 (odesláno)

Digitalizační služby

eBooks on Demand		ObalkyKnih.cz		
Vyřízených objednávek	Stran celkem	Vloženo obálek	Vloženo stran obsahů	Zpracováno titulů
4	457	1 396	3 475	1 517

Rešeršní a referenční služby

Rešeršní a referenční služby			Exkurze		
Rešerše	Ptejteseknihovny.cz	Dotazy ve studovně	Česky	Anglicky	Provedeno lidí
0	39	1 031	3	2	73

Knihovní fond

Fond

	2023	2024
Celkový počet knihovních jednotek	1 318 722	1 323 292

Přírůstek

	2023	2024
Celkový přírůstek knihovních jednotek	1 043	4 570
Přírůstek monografií	2 015	2 754
Přírůstek časop. svazků*	- 870	1 816

*Přírůstek po odečtení odpisů.

Přírůstek fondu

	koupí	z toho produkce ČR	z toho zahraniční produkce	darem	povinný výtisk	jinak	celkem 2024
Přírůstek celkem knih. jednotek	1 415	907	508	930	543	2 229	5 117
Přírůstek monografií	1 124	682	442	387	386	875	2 772
Přírůstek časop. svazků	291	225	66	543	157	1 354	2 345
Počet odebíraných titulů časopisů	96	88	8	122	66	0	284

Úbytek fondu

	2023	2024
Celkem odpis	2 937	547
Odpis monografií	16	18
Odpis svazků časopisů	2 819	529
Odpis CD	102	0

Zaměstnanci

Rok	Fyzický počet*	Přepočtený průměrný počet	Fyzický průměrný počet	Průměrný věk (let)*
2021	96	88,10	95,67	44
2022	100	91,00	99,88	44
2023	98	89,15	96,36	45
2024	105	95,49	104,97	46

* Údaje platné k 31. 12. daného roku.

Knihovny pracovišť AV ČR

Personální zabezpečení

Vědní oblast	Počet pracovníků s VŠ vzděláním	Počet pracovníků se SŠ vzděláním	Ostatní pracovníci	Celkový počet pracovníků k 31. 12. 2024
I. Oblast věd o neživé přírodě	29,125	11,9	1	42,025
II. Oblast věd o živé přírodě a chemických věd	21,4	9,6	1	31
III. Oblast humanitních a společenských věd	97,43	56,625	4,86	158,915
AV ČR celkem	147,955	78,125	6,86	231,940

Knihovní fond a fond časopisů

Vědní oblast	Celkový počet knihovních jednotek k 31. 12. 2024	Celkový počet knihovních jednotek získaných v roce 2024	Úbytek knihovních jednotek v roce 2024	Celkový počet titulů tištěných časopisů získaných v roce 2024
I. Oblast věd o neživé přírodě	574 260	1 462	6 720	512
II. Oblast věd o živé přírodě a chemických věd	453 594	1 518	845	275
III. Oblast humanitních a společenských věd	3 103 781	27 579	1 964	2 398
AV ČR celkem	4 131 635	30 559	9 529	3 185

Uživatelé a výpůjčky

Vědní oblast	Počet registrovaných uživatelů	Počet absenčních výpůjček	Počet prezenčních výpůjček*	Celkový počet výpůjček
I. Oblast věd o neživé přírodě	2 487	10 742	1 697	12 439
II. Oblast věd o živé přírodě a chemických věd	2 126	1 351	30	1 381
III. Oblast humanitních a společenských věd	13 738	25 327	4 958	30 285
AV ČR celkem	18 351	37 420	6 685	44 105

* Některé knihovny prezenční výpůjčky neevidují.

Meziknihovní služby

Vědní oblast	Celkový počet kladně vyřízených požadavků	Počet zapůjčených tištěných dokumentů jiným knihovnám a z jiných knihoven*	Počet poskytnutých a získaných kopií dokumentů*
I. Oblast věd o neživé přírodě	1 384	297	899
II. Oblast věd o živé přírodě a chemických věd	3 071	178	2 111
III. Oblast humanitních a společenských věd	2 318	1 857	992
AV ČR celkem	6 773	2 332	4 002

* Některé knihovny neevidují MVS požadavky jednotlivě, uvádějí pouze součet požadavků.

Publikační výsledky v AV ČR

Publikační výsledky ve vědních oblastech

Typ publikace	1.–3. sekce				4.–6. sekce				7.–9. sekce			
	rok vydání 2023		rok vydání 2024*		rok vydání 2023		rok vydání 2024*		rok vydání 2023		rok vydání 2024*	
	české	cizojaz.	české	cizojaz.	české	cizojaz.	české	cizojaz.	české	cizojaz.	české	cizojaz.
Knihy	14	10	8	3	15	3	6	7	141	36	107	58
Statí v knihách	11	47	11	23	15	45	25	55	288	158	158	210
Články ve vědeckých časopisech	54	2 185	72	2 263	90	2 674	97	2 730	384	468	306	463
Sborníky z konferencí	2	10	0	10	9	2	1	5	3	5	0	5
Příspěvky ve sbornících	42	424	17	342	20	98	16	76	64	64	34	38
Překlady	0		0		0		0		12			9
Recenze	1		1		0		1		196			172
Odborné články v denním tisku	19		12		29		55		120			127
Výzkumné zprávy	133		149		34		29		149			120

Údaje jsou platné k 27. 3. 2025.

* Údaje za rok 2024 jsou neúplné, protože publikace s vročením daného roku vycházejí ještě i během roku následujícího.

Celkové publikační výsledky v AV ČR

(Konkrétní údaje včetně jejich členění po sekcích budou rozdávány až na zasedání Akademického sněmu AV ČR.)

Publikační výsledky

Typ publikace	rok vydání 2023		rok vydání 2024*	
	české	cizojazyčné	české	cizojazyčné
Knihy	168	49	118	67
Statí v knihách	315	250	189	290
Články ve vědeckých časopisech	525	5 264	470	5 396
Sborníky z konferencí	14	17	1	20
Příspěvky ve sbornících	122	581	66	451
Překlady		12		9
Recenze		197		174
Odborné články v denním tisku		168		194
Výzkumné zprávy		360		324

Údaje jsou platné k 27. 3. 2025.

* Údaje za rok 2024 jsou neúplné, protože publikace s vročením daného roku vycházejí ještě i během roku následujícího.

Poznámka: agregované údaje pro AV ČR nejsou součtem údajů po vědních oblastech vzhledem k tomu, že na jedné práci se mohou podílet pracovníci z více ústavů. Taková práce je započítána u každého ústavu a v souhrnu jen jednou.

**XIII.
ROK 2024
VE FOTOGRAFIÍCH**

Veletrh vědy 2024

Na největší populárně-naučné akci v České republice se KNAV od 30. května do 1. června prezentovala aktivitami pro všechny věkové kategorie. Děti mimo jiné vyráběly knižní záložky, dospělí se mohli seznámit s online databází české knižní ilustrace raného novověku e-ilustrace.cz a s Digitální knihovnou AV ČR. Pozornost návštěvníků přitahovala i originální instalace v podobě velké knihy s historickým motivem.

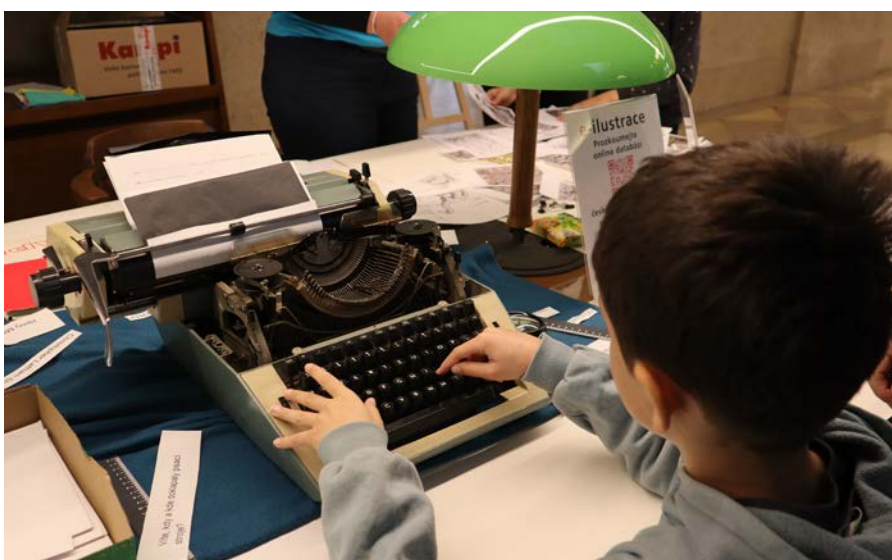
Noc vědců 2024

U příležitosti Noci vědců se 27. září v prostorách studovny KNAV uskutečnily dvě odborné přednášky věnované renesančnímu umění a knižní kultuře rudolfínské Prahy. Součástí programu byla také prezentace vzácných starých tisků, do nichž mohli návštěvníci nahlédnout.

Knihovna snů 2024

Knihovna se zúčastnila festivalu Týden AV ČR a na 9. listopadu připravila tradiční akci pro veřejnost s názvem Knihovna snů. Návštěvníci například vyráběli obaly na knihy, experimentovali s technikou kopírákotisku a mohli si vyzkoušet psát na mechanickém psacím stroji. K vrcholům akce patřila výstava ilustrovaných vydání Babičky od Boženy Němcové, která prezentovala vývoj výtvarného zpracování tohoto díla v průběhu dějin.

Literární soutěž IluStory 2024

Vyhlášení vítězů literární soutěže IluStory se uskutečnilo 9. listopadu. V kategorii dospělých získala první místo Pavlína Jersáková s poutavým příběhem Vodník. Soutěžní ilustrace pocházela z titulu *Gebräuche und Kleidungen der Chinesen, dargestellt in bunten Gemälden von dem Mahler Pu-Qúa in Canton* (Zvyky a oděvy Číňanů, vyobrazené na barevných obrazech od malíře Pu-Qúa v Kantonu).

Seminář pro knihovny AV ČR

Seminář pro knihovny a SVI ústavů AV ČR se konal v Praze 9. května 2024.

Jenštejn fórum

Každoroční setkání zaměstnanců KNAV se uskutečnilo v Jenštejně dne 10. června 2024.

XIV.
**Účetní závěrka a zpráva
nezávislého auditora**

ZPRÁVA AUDITORA

o ověření účetní závěrky sestavené k 31. prosinci 2024

Knihovna AV ČR, v. v. i.

Příjemce zprávy:

Statutární orgán a zřizovatel organizace **Knihovna AV ČR, v. v. i.**

IČ: 67985971

Ředitel: Ing. Magdaléna Vecková

Se sídlem: Národní 1009/3, 110 00 Praha 1

ZPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDITORA O OVĚŘENÍ ÚČETNÍ ZÁVĚRKY

Výrok auditora

Provedli jsme audit přiložené účetní závěrky organizace Knihovna AV ČR, v. v. i., v.v.i. (dále také „Organizace“) sestavené na základě českých účetních předpisů, která se skládá z rozvahy k 31.12.2024, výkazu zisku a ztráty za rok končící 31.12.2024 a přílohy této účetní závěrky, včetně významných (materiálních) informací o použitých účetních metodách. Údaje o Organizaci jsou uvedeny v bodě A. přílohy této účetní závěrky.

Podle našeho názoru účetní závěrka podává věrný a poctivý obraz aktiv a pasiv organizace Knihovna AV ČR, v. v. i. k 31.12.2024 a nákladů a výnosů a výsledku jejího hospodaření za rok končící 31.12.2024 v souladu s českými účetními předpisy.

Základ pro výrok

Audit jsme provedli v souladu se zákonem o auditorech a standardy Komory auditorů České republiky pro audit, kterými jsou mezinárodní standardy pro audit (ISA), případně doplněné a upravené souvisejícími aplikačními doložkami. Naše odpovědnost stanovená těmito předpisy je podrobněji popsána v oddílu Odpovědnost auditora za audit účetní závěrky. V souladu se zákonem o auditorech a Etickým kodexem přijatým Komorou auditorů České republiky jsme na Organizaci nezávislí a splnili jsme i další etické povinnosti vyplývající z uvedených předpisů. Domníváme se, že důkazní informace, které jsme shromáždili, poskytují dostatečný a vhodný základ pro vyjádření našeho výroku.

Ostatní informace uvedené ve výroční zprávě (dle ISA720 – soulad výroční zprávy)

Ostatními informacemi jsou v souladu s § 2 písm. b) zákona o auditorech informace uvedené ve výroční zprávě mimo účetní závěrku a naši zprávu auditora. Za ostatní informace odpovídá statutární orgán Organizace.

Náš výrok k účetní závěrce se k ostatním informacím nevztahuje. Přesto je však součástí našich povinností souvisejících s auditem účetní závěrky seznámení se s ostatními informacemi a posouzení, zda ostatní informace nejsou ve významném (materiálním) nesouladu s účetní závěrkou či s našimi znalostmi o účetní jednotce získanými během provádění auditu nebo zda se jinak tyto informace nejeví jako významně (materiálně) nesprávné. Také posuzujeme, zda ostatní informace byly ve všech významných (materiálních) ohledech vypracovány v souladu s příslušnými právními předpisy. Tímto posouzením se rozumí, zda ostatní informace splňují požadavky právních předpisů na formální náležitosti a postup vypracování ostatních informací v kontextu významnosti (materiality), tj. zda případné nedodržení uvedených požadavků by bylo způsobilé ovlivnit úsudek činěný na základě ostatních informací.

Na základě provedených postupů, do míry, již dokážeme posoudit, uvádíme, že

- ostatní informace, které popisují skutečnosti, jež jsou též předmětem zobrazení v účetní závěrce, jsou ve všech významných (materiálních) ohledech v souladu s účetní závěrkou a

- ostatní informace byly vypracovány v souladu s právními předpisy.

Dále jsme povinni uvést, zda na základě poznatků a povědomí o Společnosti, k nimž jsme dospěli při provádění auditu, ostatní informace neobsahují významné (materiální) věcné nesprávnosti. V rámci uvedených postupů jsme v obdržených ostatních informacích žádné významné (materiální) věcné nesprávnosti nezjistili.

Odpovědnost ředitele Organizace a dozorčí rady za účetní závěrku

Statutární orgán organizace odpovídá za sestavení účetní závěrky, která podává věrný a poctivý obraz v souladu s českými účetními předpisy, a za takový vnitřní kontrolní systém, který považuje za nezbytný pro sestavení účetní závěrky tak, aby neobsahovala významné (materiální) nesprávnosti způsobené podvodem nebo chybou.

Při sestavování účetní závěrky je statutární orgán povinen posoudit, zda je Organizace schopna nepřetržitě trvat, a pokud je to relevantní, popsat v příloze účetní závěrky záležitosti týkající se jejího nepřetržitého trvání a použití předpokladu nepřetržitého trvání při sestavení účetní závěrky, s výjimkou případů, kdy se plánuje zrušení Organizace nebo ukončení její činnosti, resp. kdy nemá jinou reálnou možnost než tak učinit.

Za dohled nad procesem účetního výkaznictví odpovídá dozorčí rada, která schvaluje výroční zprávu Organizace.

Odpovědnost auditora za audit účetní závěrky

Naším cílem je získat přiměřenou jistotu, že účetní závěrka jako celek neobsahuje významnou (materiální) nesprávnost způsobenou podvodem nebo chybou a vydat zprávu auditora obsahující náš výrok. Přiměřená míra jistoty je velká míra jistoty, nicméně není zárukou, že audit provedený v souladu s výše uvedenými předpisy ve všech případech v účetní závěrce odhalí případnou existující významnou (materiální) nesprávnost. Nesprávnosti mohou vzniknout v důsledku podvodů nebo chyb a považují se za významné (materiální), pokud lze reálně předpokládat, že by jednotlivě nebo v souhrnu mohly ovlivnit ekonomická rozhodnutí, která uživatelé účetní závěrky na jejím základě přijmou.

Při provádění auditu v souladu s výše uvedenými předpisy je naší povinností uplatňovat během celého auditu odborný úsudek a zachovávat profesní skepticismus. Dále je naší povinností:

- Identifikovat a vyhodnotit rizika významné (materiální) nesprávnosti účetní závěrky způsobené podvodem nebo chybou, navrhnout a provést auditorské postupy reagující na tato rizika a získat dostatečné a vhodné důkazní informace, abychom na jejich základě mohli vyjádřit výrok. Riziko, že neodhalíme významnou (materiální) nesprávnost, k níž došlo v důsledku podvodu, je větší než riziko neodhalení významné (materiální) nesprávnosti způsobené chybou, protože součástí podvodu mohou být tajné dohody (koluze), falšování, úmyslná opomenutí, nepravdivá prohlášení nebo obcházení vnitřních kontrol.
- Seznámit se s vnitřním kontrolním systémem Organizace relevantním pro audit v takovém rozsahu, abychom mohli navrhnout auditorské postupy vhodné s ohledem na dané okolnosti, nikoli abychom mohli vyjádřit názor na účinnost jejího vnitřního kontrolního systému.

- Posoudit vhodnost použitých účetních metod, přiměřenost provedených účetních odhadů a informace, které v této souvislosti Organizace uvedla v příloze účetní závěrky.
- Posoudit vhodnost použití předpokladu nepřetržitého trvání při sestavení účetní závěrky a to, zda s ohledem na shromážděné důkazní informace existuje významná (materiální) nejistota vyplývající z událostí nebo podmínek, které mohou významně zpochybnit schopnost Organizace nepřetržitě trvat. Jestliže dojdeme k závěru, že taková významná (materiální) nejistota existuje, je naší povinností upozornit v naší zprávě na informace uvedené v této souvislosti v příloze účetní závěrky, a pokud tyto informace nejsou dostatečné, vyjádřit modifikovaný výrok. Naše závěry týkající se schopnosti Organizace nepřetržitě trvat vycházejí z důkazních informací, které jsme získali do data naší zprávy. Nicméně budoucí události nebo podmínky mohou vést k tomu, že Organizace ztratí schopnost nepřetržitě trvat.
- Vyhodnotit celkovou prezentaci, členění a obsah účetní závěrky, včetně přílohy, a dále to, zda účetní závěrka zobrazuje podkladové transakce a události způsobem, který vede k věrnému zobrazení.

Naší povinností je informovat statutární orgán a dozorčí radu organizace mimo jiné o plánovaném rozsahu a načasování auditu a o významných zjištěních, která jsme v jeho průběhu učinili, včetně zjištěných významných nedostatků ve vnitřním kontrolním systému.

V Praze dne 24.3.2025

Ing. Ivana Hlaváčková
Digitálně podepsal
Ing. Ivana Hlaváčková
Datum: 2025.03.24
10:09:10 +01'00'

Ing. Ivana Hlaváčková, auditorské oprávnění č.2300
Statutární auditor odpovědný za provedení auditu

ACONTIP s.r.o.
auditorské oprávnění č. 547
se sídlem Ocelářská 1354/35, 190 00 Praha 9
DIČ: CZ01709585

Nedílnou součástí zprávy auditora jsou rozvaha, výkaz zisků a ztrát a příloha k ÚZ 2024.

Rozvaha

Sestaveno k 31.12.2024
(v tis. Kč, s přesností na celá čísla)Zpracováno v souladu s
vyhláškou č. 504/2002 Sb.
ve znění pozdějších předpisů

IČO
67985971

Položka		Číslo řádku	Stav	
Číslo	Název		k 01.01.2024	k 31.12.2024
A	A.Dlouhodobý majetek celkem	001	135 994	133 826
A.I	I.Dlouhodobý nehmotný majetek celkem	002	12 423	12 406
A.I.2	2.Software	004	12 406	12 406
A.I.4	4.Drobný dlouhodobý nehmotný majetek	006	17	
A.II	II.Dlouhodobý hmotný majetek celkem	010	252 317	259 076
A.II.1	1.Pozemky	011	149	149
A.II.3	3.Stavby	013	162 651	165 667
A.II.4	4.Hmotné movité věci a jejich soubory	014	87 241	90 846
A.II.7	7.Drobný dlouhodobý hmotný majetek	017	1 732	1 668
A.II.9	9.Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	019	543	745
A.IV	IV.Oprávký k dlouhodobému majetku celkem	028	-128 746	-137 656
A.IV.2	2.Oprávký k softwaru	030	-10 400	-10 700
A.IV.4	4.Oprávký k DDNM	032	-17	
A.IV.6	6.Oprávký ke stavbám	034	-51 446	-54 891
A.IV.7	7.Oprávký k sam. movitým věcem a souborům hm. mov. věcí	035	-65 152	-70 397
A.IV.10	10.Oprávký k DDHM	038	-1 732	-1 668
B	B.Krátkodobý majetek celkem	040	44 988	63 764
B.I	I.Zásoby celkem	041	90	129
B.I.1	1.Materiál na skladě	042	90	110
B.I.5	5.Výrobky	046		18
B.II	II.Pohledávky celkem	051	4 953	14 454
B.II.1	1.Odběratelé	052	336	421
B.II.4	4.Poskytnuté provozní zálohy	055	345	242
B.II.5	5.Ostatní pohledávky	056	8	8
B.II.6	6.Pohledávky za zaměstnanci	057	86	69
B.II.17	17.Jiné pohledávky	068	5	14
B.II.18	18.Dohadné účty aktivní	069	4 173	13 701
B.III	III.Krátkodobý finanční majetek celkem	071	37 324	46 500
B.III.1	1.Peněžní prostředky v pokladně	072	125	150
B.III.2	2.Ceniny	073	6	7
B.III.3	3.Peněžní prostředky na účtech	074	37 193	46 343
B.IV	IV.Jiná aktiva celkem	079	2 621	2 681
B.IV.1	1.Náklady příštích období	080	2 621	2 681
	AKTIVA CELKEM	082	180 981	197 590

Rozvaha

Sestaveno k 31.12.2024
(v tis. Kč, s přesností na celá čísla)Zpracováno v souladu s
vyhláškou č. 504/2002 Sb.
ve znění pozdějších předpisů

IČO
67985971

Číslo	Název	Položka	Číslo řádku	Stav	
				k 01.01.2024	k 31.12.2024
A	A.Vlastní zdroje celkem		083	166 726	167 927
A.I	I.Jmění celkem		084	165 765	167 098
A.I.1	1.Vlastní jmění		085	135 994	133 826
A.I.2	2.Fondy		086	29 771	33 272
A.II	II.Výsledek hospodaření celkem		088	961	829
A.II.1	1.Účet výsledku hospodaření		089		829
A.II.2	2.Výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení		090	961	
B	B.Cizí zdroje celkem		092	14 255	29 663
B.III	III.Krátkodobé závazky celkem		103	14 166	29 594
B.III.1	1.Dodavatelé		104	1 394	1 441
B.III.3	3.Přijaté zálohy		106	61	50
B.III.5	5.Zaměstnanci		108	4 871	5 648
B.III.6	6.Ostatní závazky vůči zaměstnancům		109	0	0
B.III.7	7.Závazky k institucím SZ a VZP		110	2 773	3 323
B.III.9	9.Ostatní přímé daně		112	665	847
B.III.10	10.Daň z přidané hodnoty		113	56	28
B.III.11	11.Ostatní daně a poplatky		114		48
B.III.12	12.Závazky ze vztahu k SR		115		5
B.III.17	17.Jiné závazky		120	3 797	17 700
B.III.22	22.Dohadné účty pasivní		125	550	503
B.IV	IV.Jiná pasiva celkem		127	89	69
B.IV.1	1.Výdaje příštích období		128	89	69
	PASIVA CELKEM		130	180 981	197 590

Razítko :	Odpovědná osoba (statutární zástupce) : Ing. Magdaléna Vecková Podpis odpovědné osoby :	Osoba odpovědná za sestavení : Lenka Kýhosová Podpis osoby odpovědné za sestavení :
	Právní forma účetní jednotky : Veřejná výzkumná instituce	Předmět podnikání :
	Kontrolní kód :	Okamžik sestavení : 24. 03. 2025

Ing. Magdaléna Vecková
Digitálně podepsal Ing. Magdaléna Vecková
Datum: 2025.03.24 09:19:20 +01'00'Lenka Kýhosová
Digitálně podepsal Lenka Kýhosová
Datum: 2025.03.24 09:07:08 +01'00'

Výkaz zisku a ztráty

Od 01.01.2024 do 31.12.2024

(v tis. Kč, s přesností na celá čísla)

Zpracováno v souladu s
vyhláškou č. 504/2002 Sb.
ve znění pozdějších předpisů

IČO
67985971

Číslo	Název	Položka	Číslo řádku	Činnost		
				Hlavní	Hospodářská	Celkem
A	A. Náklady					
A.I	I. Spotřebované nákupy a nakupované služby		002	39 504		39 504
A.I.1	1. Spotřeba materiálu, energie a ost. neskl. dodávek		003	6 134		6 134
A.I.3	3. Opravy a udržování		005	1 657		1 657
A.I.4	4. Náklady na cestovné		006	1 196		1 196
A.I.5	5. Náklady na reprezentaci		007	42		42
A.I.6	6. Ostatní služby		008	30 475		30 475
A.II	II. Změny stavu zásob vlastní činnosti a aktivace		009	-18		-18
A.II.7	7. Změny stavu zásob vlastní činnosti		010	-18		-18
A.III	III. Osobní náklady		013	77 310		77 310
A.III.10	10. Mzdové náklady		014	56 415		56 415
A.III.11	11. Zákonné sociální pojištění		015	18 457		18 457
A.III.13	13. Zákonné sociální náklady		017	2 437		2 437
A.IV	IV. Daně a poplatky		019	48		48
A.IV.15	15. Daně a poplatky		020	48		48
A.V	V. Ostatní náklady		021	3 839		3 839
A.V.19	19. Kurzové ztráty		025	86		86
A.V.22	22. Jiné ostatní náklady		028	3 753		3 753
A.VI	VI. Odpisy, prodaný majetek, tvorba a použití rezerv a OP		029	9 349		9 349
A.VI.23	23. Odpisy dlouhodobého majetku		030	9 349		9 349
	Náklady celkem		039	130 032		130 032

Výkaz zisku a ztráty

Od 01.01.2024 do 31.12.2024

(v tis. Kč, s přesností na celá čísla)

Zpracováno v souladu s
vyhláškou č. 504/2002 Sb.
ve znění pozdějších předpisů

IČO
67985971

Číslo	Název	Číslo řádku	Činnost		
			Hlavní	Hospodářská	Celkem
B	B. Výnosy				
B.I	I. Provozní dotace	041	112 113		112 113
B.I.1	1. Provozní dotace	042	112 113		112 113
B.III	III. Tržba za vlastní výkony a za zboží	047	2 411		2 411
B.IV	IV. Ostatní výnosy	048	16 328		16 328
B.IV.7	7. Výnosové úroky	051	1 659		1 659
B.IV.8	8. Kurzové zisky	052	5		5
B.IV.9	9. Zúčtování fondů	053	2 726		2 726
B.IV.10	10. Jiné ostatní výnosy	054	11 938		11 938
B.V	V. Tržby z prodeje majetku	055	9		9
B.V.11	11. Tržby z prodeje dlouhodobého nehm. a hm. majetku	056	4		4
B.V.13	13. Tržby z prodeje materiálu	058	6		6
	Výnosy celkem	061	130 861		130 861
C	C. Výsledek hospodaření před zdaněním	062	829		829
D	D. Výsledek hospodaření po zdanění	063	829		829

Razítko :	Odpovědná osoba (statutární zástupce) :	Osoba odpovědná za sestavení :
	Ing. Magdaléna Vecková	Lenka Kýhosová
	Podpis odpovědné osoby :	Podpis osoby odpovědné za sestavení :
	Právní forma účetní jednotky :	Předmět podnikání :
	Veřejná výzkumná instituce	
		Okamžik sestavení : 24. 03. 2025

Ing.
Magdaléna
Vecková

Digitálně podepsal Ing.
Magdaléna Vecková
Datum: 2025.03.24
09:20:20 +01'00'

Lenka
Kýhosová

Digitálně podepsal
Lenka Kýhosová
Datum: 2025.03.24
09:03:14 +01'00'

Příloha v účetní závěrce 2024

A. Popis účetní jednotky

Účetní jednotka:	Knihovna AV ČR, v. v. i.
Sídlo:	Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
IČO:	67985971
DIC:	CZ67985971
Právní forma:	veřejná výzkumná instituce (v. v. i.) zapsaná v Rejstříku veřejných výzkumných institucí vedeném MŠMT
Rozvahový den:	31. 12. 2024
Účetní závěrku sestavila:	Lenka Kýhosová
Datum sestavení:	24. 03. 2025
Statutární orgán:	Ředitelka Ing. Magdaléna Vecková (jmenována do funkce ředitelky Knihovny AV ČR, v. v. i., od 1. srpna 2022) Dozorčí rada (byla ustavena zřizovatelem a má 7 členů) Rada instituce (byla zvolena shromážděním výzkumných pracovníků. Má 7 členů, z toho tři členové externí)

Účel vzniku:

Účelem zřízení Knihovny AV ČR, v. v. i., (dále jen KNAV) je uskutečňování vědeckého výzkumu v oblasti vědeckých informací a knihovnědy, zajišťování informační infrastruktury pro výzkum a poskytování knihovnických, informačních a reprografických služeb pracovištím Akademie věd České republiky a ostatním uživatelům ve sféře vědy a výzkumu.

Předmět činnosti:

Předmět činnosti je upraven zřizovací listinou ve znění dodatků z roku 2007, 2016 a 2020. Zřizovací listina je součástí rejstříku v. v. i. vedeném Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

Předmětem hlavní činnosti KNAV je výzkum v oblasti vědeckých informací a knihovnědy a poskytování služeb specializované knihovny podle zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovni zákon).

KNAV spravuje historický fond knihovny a Záložní knižní fond AV ČR a svou činností přispívá ke zvyšování úrovně poznání a vzdělanosti a k využití výsledků vědeckého výzkumu v praxi. Ve vztahu k uživatelům působí jako univerzální vědecká knihovna, která získává, zpracovává a zpřístupňuje vědeckou literaturu v klasické i elektronické formě a zajišťuje rovněž další služby, zejména evidenci výsledků výzkumu a vývoje a předávání údajů do informačního systému VaV (RIV), rešerše, mezinárodní výpůjčky, tisk, kopírování, digitalizaci, zpracovávání hromadných dat a expertní činnost pro uchování dat a ošetřování knihovních fondů. Pracovištím AV ČR poskytuje poradenskou a konzultační pomoc, je střediskem pro výuku a zvyšování odborné kvalifikace jejich knihovnických a informačních pracovníků.

Ve výzkumné oblasti KNAV realizuje základní výzkum v oblasti dějin českého knihtisku a knihoven a zpracovává národní retrospektivní bibliografii cizojazyčných bohemikálních tisků 15. až 18. století. Vydává odborné publikace a časopisy, bibliografie a analytické soupisy starých tisků. Je odborným pracovištěm pro oblast bibliometrie, zajišťuje informační podporu při hodnocení výzkumné činnosti ústavů AV ČR a rozvíjí informační infrastrukturu a informační systémy pro zpřístupňování, efektivní využívání a dlouhodobou archivaci digitálních dokumentů a dat.

V rámci předmětu své činnosti KNAV rozvíjí mezinárodní spolupráci a pořádá odborná setkání, konference, semináře a workshopy, provádí popularizaci a propagaci vědy. Jako infrastrukturu výzkumu zajišťuje podle možností ubytování svým zaměstnancům a hostům. Úkoly realizuje samostatně i ve spolupráci s vysokými školami a dalšími vědeckými a odbornými institucemi.

KNAV neprovozuje žádnou další činnost dle zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích.

B. Zřizovatel a vznik

Zřizovatelem KNAV je Akademie věd ČR.

KNAV působí v současné právní formě od 1. 1. 2007 na základě zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, ve znění pozdějších předpisů.

C. Účetní období: 1. 1. 2024 – 31. 12. 2024

D. Použité účetní metody a zásady účetnictví

- KNAV zpracovala účetní závěrku za rok 2024 v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví ve znění pozdějších dodatků a v souladu s vyhláškou č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví v platném znění.
Účetnictví respektuje obecné účetní zásady, především zásadu o oceňování majetku historickými cenami, zásadu účtování ve věcné a časové souvislosti, zásadu opatrnosti a předpoklad o schopnosti účetní jednotky pokračovat ve svých aktivitách. Údaje v této účetní závěrce jsou vyjádřeny v tisících v korunách českých (Kč).
- **Způsoby zpracování účetních záznamů**
KNAV využívá pro zpracování finančního účetnictví informačně ekonomický systém IFIS společnosti BBM a pro zpracování mzdového účetnictví mzdový systém EGJE společnosti Elanor.
- **Způsoby a místa úschovy účetních záznamů**
Účetní záznamy jsou zálohovány v elektronické verzi na základě servisní smlouvy uzavřené se Střediskem společných činností AV ČR, v. v. i. Současně KNAV uschovává účetní záznamy v tištěné podobě, které archivuje v souladu se zákonem o účetnictví v platném znění.
Ochrana elektronických záznamů je prováděna formou zabezpečeného přístupu na server.
- **Způsoby oceňování a odpisování, pokud je jejich znalost významná pro posouzení finanční, majetkové situace a výsledku hospodaření účetní jednotky, odchylkách od účetních metod podle § 7 odst. 5 zákona s uvedením vlivu na majetek a závazky, na finanční situaci a výsledek hospodaření účetní jednotky**
Dlouhodobým majetkem se rozumí majetek, jehož doba použitelnosti je delší než jeden rok a jehož ocenění je vyšší než 80 tis. Kč u hmotného a 80 tis. Kč u nehmotného majetku v jednotlivém případě.
Nakoupený dlouhodobý majetek je oceněn pořizovací cenou zvýšenou o náklady související s jeho pořízením. Bezúplatně nabytý majetek se oceňuje reprodukční pořizovací cenou na základě znaleckého posudku.
KNAV odpisuje metodou lineárních rovnoměrných účetních odpisů. Výše odpisu je stanovena vnitřním předpisem. Odpisy jsou účtovány měsíčně jednou dvanáctinou stanovených ročních odpisů. Majetek se začíná odepisovat následující měsíc po zavedení do užívání. Rozhodujícím okamžikem pro uvedení majetku do užívání je vystavení protokolu o zařazení majetku do užívání či jiného dokladu, splňujícího náležitosti účetního dokladu. Odpisy se zaokrouhlují na celé Kč nahoru. Odpisy jsou účtovány v souladu s § 38 vyhlášky č. 504/2002 Sb. na účet 551 souvztažně s účtem opravěk a zároveň je snižováno vlastní jmění na účtu 901 souvztažně s jinými výnosy na účtu 649, resp. v případě majetku pořízeného z vlastních prostředků souvztažně s účtem fondu reprodukce majetku 916.
- **Účtování zásob** prováděno způsobem B – během roku do nákladů, k 31.12. stav materiálu převeden na účet 112 a stav výrobků převeden na účet 123.

- **Způsob účtování tvorby a čerpání sociálního fondu**
KNAV používá výsledkový způsob účtování čerpání sociálního fondu.
- **Způsob tvorby a výši opravných položek a rezerv za uzavírané účetní období**
V roce 2024 KNAV netvořila opravné položky a rezervy.
- **Způsoby oceňování použité pro položky aktiv a závazků**
Pro přepočet cizí měny na českou měnu používá KNAV denní kurz ČNB platný ke dni uskutečnění účetního případu. K rozvahovému dni se provádí přepočet aktiv a závazků v cizí měně v kurzu k rozvahovému dni vyhlášeném ČNB.

E. Ocenění reálnou hodnotou

KNAV nemá majetek ani závazky oceňované reálnou hodnotou.

F. Náklady a výnosy mimořádné svým objemem nebo původem

KNAV v roce 2024 nevykazuje žádné další náklady nebo výnosy, které by byly mimořádné svým objemem či původem.

G. Název jiných účetních jednotek, v nichž je účetní jednotka společníkem s neomezeným ručením

KNAV nedrží žádný podíl v jakékoliv podobě.

H. Jednotlivé položky dlouhodobého majetku v tis. Kč

Název účtu	Číslo účtu	PZ k 1.1.2024	Přírůstky	Úbytky	KZ k 31.12.2024
Software nad 60 tis.	0130	12 406	0	0	12 406
Drobný DHM	0180	17	0	17	0
PS - budovy	0211	159 741	3 016	0	162 757
PS - stavby	0212	2 911	0	0	2 911
PS - energet.hnaci str. a zari	0223	92	0	0	92
PS - pracovní stroje a zariz.	0224	1 240	0	0	1 240
PS - pristr. a zvl.tech.zar+VT	0225	60 849	3 615	283	64 181
PS - dopravní prostředky	0226	2 083	0	0	2 083
PS - inventar	0227	22 978	349	76	23 251
PS - drobný DHM	0280	1 732	0	64	1 668
PS - pozemky	0310	149	0	0	149
PS-Programové vybavení	0411	0	0	0	0
PS - budovy	0421	251	565	565	251
PS - přístroje a zvl.tech. vyb	0425	237	4 012	4 012	237
PS - inventar	0427	55	551	349	257
PS - vypočetní technika	0428	0	2 053	2 053	0
Opravky k softwaru/nad 60 tis.	0730	-10 400	0	301	-10 701
Opravky k DDHM 10-60 tis. -018	0780	-17	17	0	0
Opravky ke stavbám - 021	0810	-51 446	0	3 444	-54 890
Opravky k sam.movit.vecem-022	0820	-65 152	358	5 604	-70 398
Opravky k DDHM /3-40 tis./-028	0880	-1 732	64	0	-1 668
Celkem Kč		135 994	14 600	16 768	133 826

Opravné položky k majetku nebyly tvořeny. Úroky nebyly zahrnuty do ocenění majetku. Pořizovaný drobný dlouhodobý majetek KNAV je evidován v účetnictví v podrozvahové evidenci a v modulu Majetek systému IFIS v rámci operativní evidence.

I. Odměna auditora za povinný audit

Popis	Částka v tis. Kč
povinný audit	102

J. Název jiných účetních jednotek, v nichž účetní jednotka sama nebo prostřednictvím třetí osoby (jednačící jejím jménem a na její účet) drží podíl, tento podíl může být i v podobě držených akcií, s uvedením výše tohoto podílu, u akcií s uvedením počtu, jmenovité hodnoty a druhu těchto akcií, jakož i výše základního kapitálu, vlastního jmění, fondů a zisku nebo ztráty této jiné účetní jednotky za minulé období

KNAV nedeždí žádný podíl v jakékoliv podobě.

K. Přehled splatných závazků pojistného:

KNAV neeviduje k 31. 12. 2024 žádné splatné závazky ČSSZ na pojistné na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, zdravotním pojišťovnám na veřejném zdravotním pojištění ani nemá žádné evidované daňové nedoplatky u příslušných finančních orgánů. Zákonné odvody z titulu výplat za 12/2024 byly uhrazeny v 01/2025.

L. Počet a jmenovitá hodnota akcií nebo podílů, nebo nemají-li jmenovitou hodnotu, informace o jejich ocenění, cenné papíry a dluhopisy

KNAV v roce 2024 neeviduje žádné akcie či podíly, ne hospodaří s žádnými majetkovými cennými papíry, ani ne hospodaří s žádnými vyměnitelnými a prioritními dluhopisy.

M. Částky dlužné, které vznikly v daném účetním období a zbytková doba jejich splatnosti k rozvahovému dni přesahuje 5 let

KNAV neeviduje žádné dlužné částky, které vznikly v daném účetním období a zbytková doba jejich splatnosti k rozvahovému dni přesahuje 5 let. KNAV neeviduje žádné pohledávky 180 dnů po splatnosti. Po splatnosti neeviduje KNAV žádné závazky.

N. Celková výše finančních nebo jiných závazků, které nejsou obsaženy v rozvaze (bilanci)

KNAV nemá žádné finanční nebo jiné závazky neobsažené v rozvaze v roce 2024.

O. Výsledek hospodaření v členění podle hlavní a hospodářské činnosti a pro účely daně z příjmů

V roce 2024 provozovala KNAV jen hlavní činnost a výsledek hospodaření z této činnosti v roce 2024 činí 829 tis. Kč.

V roce 2024 nebyl hospodářský výsledek ovlivněn způsoby oceňování finančního majetku.

P. Počet pracovníků

• Průměrný evidenční přepočtený počet pracovníků v členění podle kategorií

KNAV v roce 2024 evidovala 95,49 průměrných přepočtených pracovníků.

Rozbor dle kategorií pracovníků:

Kategorie	Vědecký pracovník	Odborný prac. VaV-VŠ	Odborný prac.- s SŠ a VOŠ	Odborný prac.- VaV s SŠ a VOŠ	THP pracovník	Dělnické profese
Prům. přepočtený počet pracovníků	1,57	46,25	37,21	0	5,46	5

- **Osobní náklady za účetní období v členění podle výkazu zisku a ztráty u položek – mzdové náklady, ostatní sociální náklady**

Osobní náklady	Částka v tis. Kč
Mzdy	47 051
Odměny	5 641
Odměna za funkci v radě v. v. i.	237
Odstupné a odchodné	60
OON	3 110
Náhrady při DNP	317
Zákonné sociální náklady	2 437
ZP, SP pojištění	18 457
celkem	77 310

- **Údaje o počtu a postavení zaměstnanců (pokud jsou zároveň členy statutárních, kontrolních nebo jiných orgánů určených statutem, stanovami nebo zřizovací listinou)**
Orgány KNAV jsou dle § 16 zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích: ředitel, dozorčí rada KNAV a rada KNAV.
 - Ředitelka je vedoucím vědeckým pracovníkem
 - 4 interní členové rady KNAV jsou voleni shromážděním výzkumných a odborných pracovníků KNAV
 - 1 interní člen dozorčí rady KNAV je jmenován Akademickou radou AV ČR z řad zaměstnanců KNAV.

Q. Výše odměn a funkčních požitků orgánů z titulu funkce

V roce 2024 byly vyplaceny odměny statutárním, kontrolním a jiným orgánům KNAV v celkové výši 609 tis. Kč. Sjednané a vzniklé dluhy ohledně požitků bývalých členů těchto orgánů nejsou.

R. Účast členů (statutárních kontrolních nebo jiných orgánů účetní jednotky určených statutem, stanovami nebo jinou zřizovací listinou) a jejich rodinných příslušníků v osobách, s nimiž účetní jednotka uzavřela za vykazované účetní období obchodní smlouvy nebo jiné smluvní vztahy.

Mgr. Tomáš Foltýn – Národní knihovna ČR – ředitel

Mgr. Jan Mařík, Ph.D. – Archeologický ústav AV ČR, v. v. i. – ředitel

PhDr. Markéta Pravdová, Ph.D., MBA – Archeologický ústav, Praha, v. v. i. – předsedkyně Dozorčí rady

PhDr. Martin Steiner – Muzeum J. A. Komenského – zástupce předsedy Vědecké rady

Ing. Magdaléna Vecková – KuVe s.r.o.

S. Výše záloh a úvěrů, poskytnutých členům orgánů uvedených v písmenu P), s uvedením úrokové sazby, hlavních podmínek a případně proplacených částek

KNAV neevduje v roce 2024 žádné zálohy a úvěry poskytnuté členům orgánů uvedených v písmenu P).

T. Způsob zajištění základu daně z příjmů

Pro zjištění daňového základu je postupováno v souladu se zákonem č. 586/1992 Sb., zákon o dani z příjmu v platném znění.

KNAV má tzv. široký základ daně a v roce 2024 uplatnila slevy na dani podle §35 zákona o daních z příjmů v zákonné výši a snížila základ daně dle podle §20 odst. 7 zákona o daních z příjmů (položky snižující základ daně u veřejně prospěšných poplatníků) o 1 000 tis. Kč, čímž vznikla daňová úspora ve výši 210 tis. Kč.

KNAV za rok 2024 nemá daňovou povinnost. Daň z příjmu PO je rovna 0.

- U. Významné položky z rozvahy (bilance) nebo výkazu zisku a ztráty, u kterých je uvedení podstatné pro hodnocení finanční a majetkové situace a výsledku hospodaření účetní jednotky, pokud tyto informace nevyplývají přímo ani nepřímo z rozvahy (bilance) a výkazu zisku a ztráty

Rozbor dotace SÚ 691

Zdroj	tis. Kč	počet projektů / VZ
AV ČR – podpora VO	40 084	
AV ČR – na zajištění činnosti	44 320	
Grant GA ČR	1 396	1
MK – VISK	5 073	7
MK – NAKI	67 964	4
MŠMT – VVI Clariah	1 992	1
EK – EOD OPEN	471	1
NF Nahráno-Otevřeno	488	1
OP JAK -Open Science I.	10 205	1
OP JAK LINDAT CLARIAH	120	1
Celkem	112 113	

Dotace Evropské komise – projekt EOD OPEN

Projekt EOD OPEN byl zahájen v 11/2019. Projekt byl prodloužen do 30. 10. 2024 bez navýšení prostředků. Celkový rozpočet pro KNAV činí 183 tis. EUR. KNAV se podílí spoluúčastí 50% na tomto projektu. Projekt byl zdárně dokončen a v tuto chvíli je předmětem auditní kontroly a kontroly ze strany EK. Zatím nemáme k dispozici závěrečnou zprávu.

1. Zálohová dotace ve výši 40% (37 tis. EUR) byla přijata v 02/2020. 2. Zálohová dotace ve výši 40% (37 tis. EUR) byla přijata v 03/2022.

1. monitorovací zpráva byla předložena v 10/2021 a průběžná zpráva o čerpání prostředků byla předložena k období 12/2022 v 01/2023, dále pak v 1/2024 Z důvodu prodloužení projektu do 10/2024 byla 2. monitorovací zpráva předložena k 10/2024, což bylo také v souladu se smlouvou závěrečné vyúčtování projektu.

Dotace NF Nahráno-Otevřeno

Poskytovatelem dotace je MK ČR. Příjemcem dotace je Muzeum umění Olomouc, KNAV působí jako partner projektu. Projekt byl naplánován na období 2021 - 2024 a byl zdárně dokončen k 31.3.2024. Celková výše rozpočtu pro KNAV činila 2 836 tis. Kč. K ukončení projektu nemáme ze strany poskytovatele žádný závěrečný dokument.

OP JAK LINDAT CLARIAH

Knihovna AV ČR je partnerem projektu LINDAT/CLARIAH-CZ Přístrojové vybavení, s registračním číslem CZ.02.01.01/00/23_015/0008176. Celkový rozpočet pro KNAV činí 5 098 100,35 Kč. Délka projektu je 60 měsíců od 2.1.2024 - 31.12.2026. Příjemce dotace je Univerzita Karlova, poskytovatelem dotace je MŠMT. První monitorovací zpráva bude za období 01/24 - 12/25. KNAV se podílí spoluúčastí 5%.

1. Zálohová dotace ve výši 1.453 tis. Kč byla přijata v 05/2024. Aktuálně probíhá kontrola ze strany MŠMT.

OP JAK – Open Science I. (NRP)

Knihovna AV ČR je partnerem projektu Národní repozitářová platforma pro výzkumná data, s registračním číslem CZ.02.01.01/00/23_014/0008787.

Celkový rozpočet pro KNAV činí 60 711 tis. Kč. Délka projektu je 60 měsíců od 1.1.2024 - 31.12.2028. Příjemce dotace je CESNET, poskytovatelem dotace je MŠMT. První monitorovací zpráva bude za období 01/24 - 3/25. KNAV se podílí spoluúčastí 5%.

1. Zálohová dotace ve výši 14 296 tis. Kč byla přijata v 12/24.

Vlastní jmění a fondy v tis. Kč

Název účtu	Číslo účtu	PZ k 1. 1. 2024	Úbytky	Přírůstky	KZ k 31. 12. 2024
Jmění celkem	901x	135 994	9 349	7 181	133 826
Sociální fond	9120	1 021	20	43	1 044
Příděl do SF	9121	0	0	265	265
Příděl do SF na penzijní produkty	91211	0	0	265	265
Příspěvky na stravování	9122001	0	596	0	-596
Ostatní čerpání	912211	0	118	0	-118
Penzijní připojištění	912221	0	199	0	-199
Rezervní fond-příděl ze zisku	914x	3 042	0	961	4 003
Fond účelově určených prostředků	9153x	11 716	1 813	4 564	14 467
FRM-tvorba FRM z odpisů a z prodeje DM	916x	13 992	0	148	14 140
				Celkem Kč	167 097

V. Přehled o poskytnutých darech a dárcích

V roce 2024 přijala KNAV knižní dary v hodnotě 306 tis. Kč a KNAV neposkytla žádné knižní ani jiné dary.

W. Přehled informací o veřejných sbírkách podle zvláštního předpisu (zákon č.117/2001 Sb. o veřejných sbírkách) – uvedení účelu a výše vybraných částek

V roce 2024 nebyly vybírány žádné veřejné sbírky.

X. Způsob vypořádání výsledku hospodaření z předcházejících účetních období (rozdělení zisku)

Zisk z roku 2023 ve výši 961 tis. Kč byl na základě rozhodnutí ředitelky Knihovny AV ČR, v. v. i. převeden do rezervního fondu v plné výši.

Y. Další údaje (podle zvláštních právních předpisů a rozhodnutí účetní jednotky), které nejsou v příloze uvedeny, ale mají významnou vypovídající schopnost o ekonomické činnosti účetní jednotky

V roce 2024 jsou všechny podstatné údaje, jež vypovídají o ekonomické činnosti, zachyceny v předchozích bodech.

Statutární orgán účetní jednotky ujišťuje uživatele účetní závěrky, že k zaúčtování byly předloženy veškeré účetní doklady týkající se účetního období 1. 1. – 31. 12. 2024 a že byly podány pravdivé a úplné informace potřebné k provedení účetních záznamů. Stav majetku a závazků v rozvaze byly ověřeny inventarizací k rozvahovému dni 31. 12. 2024. Nebyly zjištěny žádné rozdíly. Účetnictví lze považovat za průkazné, úplné a správné. Položky v rozvaze pravdivě a věrně zobrazují finanční situaci účetní jednotky. Statutární orgán prohlašuje, že mezi rozvahovým dnem a okamžikem sestavení účetní závěrky nenastaly žádné významné události (podle § 19 odst.5 zákona o účetnictví v platném znění). Účetní jednotka v roce 2024 neprovedla žádné významné operace s vlivem na posouzení finanční situace účetní jednotky, které nejsou vykázány v rozvaze. Statutární orgán rovněž prohlašuje, že mu nejsou známy žádné skutečnosti ani rizika, které by bránily pokračování v činnosti i v roce 2025.

V Praze dne 24. 03. 2025

Ing. Magdaléna
Vecková

Digitálně podepsal Ing. Magdaléna
Vecková
Datum: 2025.03.24 09:18:38 +01'00'

Ing. Magdaléna Vecková
Ředitelka Knihovny AV ČR, v. v. i.

Knihovna AV ČR, v. v. i.
Výroční zpráva o činnosti a hospodaření za rok 2024

Zdroj fotografií: KNAV

© Knihovna AV ČR, v. v. i., 2025

Vydala Knihovna AV ČR, v. v. i., Národní 3, 110 00 Praha 1

Praha, červen 2025

ISBN online: 978-80-86675-41-1

ISBN tisk: 978-80-86675-42-8

www.knav.cz

KNIHOVNA
AKADEMIE VĚD ČR